

Årsrapport for tilsyn 2014

RAPPORT
2015

KOLOFON

Rapport: 6-2015

ISBN: 978-82-410-1052-1

ISSN: 1501-2832

Trykk: NVEs hustrykkeri

Opplag: 100

Redaksjon: Hanne Nordang Solum og
Jan Henning L'Abée-Lund

Fotografi: NVE

Grafisk design
og layout: Maria Lillebo Aavatsmark/ NVE

Sammendrag: Rapporten gir ei oversikt over
tilsyns- og reaksjonsverksemda til
NVE i 2014.

Emneord: Tilsyn, revisjon, inspeksjon,
reaksjon, avvik

© Noregs vassdrags- og energidirektorat, 2014

Spørsmål om denne rapporten kan rettast til
Noregs vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen, 0301 Oslo

Telefon: 09575
Telefax: 22 95 90 00
www.nve.no

Innhald

Forord	s. 7
Kapittel 1. Tilsynsverksemda til NVE	s. 8
Kapittel 2. Tilsynsområde og hovedfunn	s. 12
Kapittel 3. Analysar	s. 16
Kapittel 4. Reaksjonar	s. 22
Kapittel 5. Gjennomgang av dei ulike tilsynsområda	s. 26
 A Vassdrag	
5.1 Sikkerheit ved dammar og andre vassdragsanlegg	s. 26
5.2 Miljøkrav ved bygging og drift av vassdragsanlegg	s. 27
 B Energiforsyning	
5.3 Kraftforsyningsberedskap	s. 29
5.4 Overføringsanlegg - drift og vedlikehald	s. 30
5.5 Fjernvarmeanlegg	s. 31
5.6 Kompetanseforskrifta	s. 32
5.7 Gassanlegg nedstraums	s. 33
5.8 Kraftsystemutgreiingar	s. 33
5.9 Rasjoneringsplanar	s. 34

5.10 Lokale energiutgreiingar	s. 34
5.11 Statnett si utøving av systemansvaret	s. 35
5.12 Kraftmarknadsåtferd	s. 35
5.13 Regulerkraftavrekning	s. 36
5.14 Marknadslass for kraftomsetning	s. 38
5.15 Utanlandshandel	s. 38
5.16 Tariffering/nettleige, anleggsbidrag og tilknytingsplikt	s. 38
5.17 Økonomisk og teknisk rapportering	s. 39
5.18 Leveringskvalitet og feilanalyse	s. 40
5.19 Elsertifikat	s. 41
5.20 Prising av sertifikatkostnadar i sluttbrukarmarknaden	s. 42
5.21 Opphavsgarantiar	s. 43
5.22 Miljøtilsyn ved energianlegg	s. 43
C Energimerking og energibruk	
5.23 Energimerking av bygningar ved sal og utleige	s. 44
5.24 Energimerking av produkt	s. 44
5.25 Økodesign - energirelaterte produkt	s. 45
5.26 Energi Star	s. 45
5.27 Program for energieffektivisering i energiintensiv industri	s. 46
Kapittel 6. Omgrepa avvik og merknader	s. 47
Kapittel 7. Heimlar og tilsynsgrunnlag i 2014	s. 48

Forord

Denne rapporten gir ei samla oversikt over tilsynsverksemda i NVE i 2014 og dei viktigaste funna tilsyna har avdekt. Tilsynsverksemda dekker både ulike former for kontroll og oppfølging, og etterfølgande reaksjonsbruk dersom avvik frå krava blir avdekt.

NVE har eit vidtrekkande ansvar for tilsyn innanfor vassdrags- og energilovgjevinga og anna energirelatert regelverk. For å sikre at ein når målsetjingane med regelverket, og at krava i regelverk og vedtak blir følgde, er kontroll og andre oppfølgingstiltak samt etterfølgande reaksjonsbruk heilt naudsynte og effektive verkemiddel.

NVE har eit tilsynsansvar på til saman 27 fagområde. Tematikken er mangfaldig. Fleire av tilsynsområda skal sikre at viktige norske samfunnsverdiar blir ivaretakne. Dette gjeld for eksempel forsyningssikkerheit og at energimarknaden fungerer, at omsyna til sikkerheit, miljø og landskap blir ivaretakne ved bygging og drift av vassdrags- og energianlegg, og at dei mange krava frå EU knytt til energisektoren blir etterlevd. Det kan gi betydeleg skade på desse samfunnsverdiane dersom krava som er sett ikkje blir følt av aktørane. NVE bruker eit breitt spekter av metodar for å kontrollere korleis krava blir etterlevd.

NVE er oppteken av at avdekte avvik skal følgast opp med føremålstenlege reaksjonar. Dei siste åra har vi meir aktivt teke i bruk formelle reaksjonar ved alvorlege brot på dei krav som gjeld. Reaksjonsbruk har stor effekt. Bruk av for eksempel lovbrotsgebyr i ei sak får mykje merksemd i media og hos andre aktørar innanfor same fagområdet. Reaksjonsbruk gir på den måten ofte ringverknader langt ut over den konkrete saka. Dette viser at det må være eit tett samspel mellom tilsyn og reaksjonsbruk for å sikre at dei gjeldande krava blir følgde opp av aktørane innanfor vassdrags- og energisektoren.

Føremålet med denne rapporten er å gi vassdrags- og energibransjen, allmenta, forbrukarar, myndigheter og politikarar innsikt i den samla tilsynsaktiviteten i NVE. Å formidle kva vi gjer og kva vi finn gjennom tilsynet vårt, er med på å styrke effekten av det vi gjer. For NVE er det viktig at funna og erfaringane våre blir formidla til dei som kan ha nytte og interesse av dei, og for at omverda betre skal forstå kva som er tilsynsrolla vår og korleis vi etterlever tilsynsansvaret vårt.

Oslo april 2015

Per Sanderud
vassdrags- og energidirektør

1. Tilsynsverksemda til NVE

1.1 Tilsyn er framheva i NVE sin strategi

NVE har eit vidtrekkande tilsynsansvar innanfor sentrale samfunnsmråder. Tilsyn er ei eiga myndighetsrolle, og skil seg frå andre myndighetsroller. I NVE er styring av sektoren og tilsyn med sektoren samla. For å halde høg merksemd på tilsynsansvaret er tilsyn peika ut som eitt av åtte fokusområde i NVE sin strategi for 2012 - 2016. Her går det mellom anna fram at eit godt tilsyn bygger på nødvendig kompetanse og integritet hos NVE, og at tilsynet må ha autoritet og vere føreseieleg. NVE jobbar systematisk for at desse premissane skal vere til stades i tilsynsverksemda vår.

1.2 Samanheng mellom tilsyn og anna verksemd

Det overordna målet med tilsynsverksemda er å sikre at ein når målsetjingane med styringa av vassdrags- og energisektoren, og at krava i regelverk og vedtak blir følgde. Tilsyn er ein viktig del av den totale reguleringa av sektoren, og utfyller dei andre verkemidla NVE har. NVE bruker både direkteregulering (dvs set spesifikke krav) og insentivregulering (dvs set mål). Tilsyn føreset at det ligg føre definerte krav å kontrollere opp mot.

NVE definerer tilsyn som aktivitet med eit uttala og klart kontrollerande formål, og med oppfølging av eventuelle dokumenterte avvik. NVE følger opp dei einskilde aktørane og tiltaka innan vassdrags- og energisektoren også på andre måtar enn ved tilsyn. I ein vid definisjon av tilsyn kan også denne oppfølginga reknast som tilsyn, og også denne oppfølginga har som føremål å

sikre at dei krava som er sett i konsesjonar eller regelverk blir følgde. For eksempel godkjenner NVE detaljerte planar for miljø og landskap ved nybygging av vassdrags- og energianlegg for å sikre at tiltaket held seg innanfor rammene i konsesjonen. NVE får også ulike rapportar og planar frå aktørane til gjennomgang og eventuelt godkjenning, for eksempel kraftsystemutgreiingar (KSU) og flaumberekningar knytta til dammar. Ved større utfall i straumforsyninga skal nettselskapet sende inn ein rapport i ettermiddag, der årsak til hendinga og selskapets handtering skal beskrivast. Både gjennom eRapp og i innrapporteringsordninga for dammar får NVE årleg inn sentral informasjon og data frå aktørane. Slike innsendingskrav og godkjenningsordningar vil, saman med tilsynsaktiviteten, inngå i den samla oppfølginga NVE har med aktørane og tiltaka, men NVE reknar ikkje dette som tilsyn i denne rapporten. Når NVE skal velje kven det skal først tilsyn med, vil like fullt informasjon frå slike kjelder nyttast.

Slik vi ser det, er dei viktigaste gevinstane av tilsyn kontolleffekten og at det er ei kunnskapskjelde. Gjennom tilsynet blir det kontrollert at krava som er sett faktisk blir følt av den einskilde aktøren. Dersom det ikkje er tilfelle, blir det ein oppfølging av denne. Like viktig er det at tilsynet gir breiare kunnskap om tilhøva og utviklinga innanfor eit fagområde. Dette gir grunnlag for å vurdere om krava som er sett har ønska effekt, eller om innhaldet eller innretninga på krava bør endrast for framtida. Slik kunnskap er naudsynt i NVE si rolle som fagleg rådgjevar for OED og andre myndigheter. Samstundes får aktørane informasjon og rettleiing om regelverket gjennom tilsynet. Kunnskapsgevisten av tilsyn innanfor eit fagområde føreset eit visst volum på tilsynsverksemda.

I gjennomføring av tilsyn bruker NVE ei rekke kontrollmetodar. Metodane er skildra i «Styrande dokument for tilsyn og reaksjonsbruk i NVE». Metodevalet må tilpassast det som mest effektivt avdekkjer det NVE ønskjer å kontrollere på det aktuelle fagfeltet, og også om ein ønskjer å kontrollere ein bestemt aktør eller fleire/alle innanfor eit saksfelt. Dei viktigaste tilsynsmetodane NVE bruker, er revisjon og inspeksjon. Revisjon er ein grundig og uavhengig, systematisk og dokumentert gjennomgang av dokumentasjon og krav retta mot eit selskap, delar av eit selskap eller ein konsesjonær. I mange tilfelle blir utvalde delar av eit anlegg inspisert i samband med revisjonen. Inspeksjon er ein uavhengig og dokumentert fysisk kontroll av anlegg, opplysningar eller system. NVE bruker dessutan andre metodar, for eksempel laboratorietesting av kvitevarer, kartlegging retta mot fleire aktørar samtidig ved hjelp av spørjeundersøkingar, skriftlege tilsyn, gjennomgang av aktørane sine nettsider eller samanstilling av innhenta eller innrapportert dokumentasjon eller opplysningar frå aktørane.

Erfaringa vår er at variasjon i val av tilsynsmetode er føremålstenleg og naudsynt for å kunne kontrollere det tilstrekkelege talet på aktørar innanfor dei ressursrammene vi har. Revisjonar gir den grundigaste gjennomgangen, men er samstundes mest ressurskrevjande å gjennomføre. Skriftleg tilsyn, spørjeundersøkingar og inspeksjonar vil dekke langt fleire aktørar. Den samla kontrollverksemda sørger for at vi kvarter år på ein eller annan måte kontrollerer og følger opp mange aktørar innanfor vassdrags- og energisektoren. Ut frå den høge aktiviteten på området ser vi det som heilt naudsynt.

1.3 Reaksjonar er ein viktig del av tilsynsverksemda

Omgrepet tilsyn dekker både kontrollaktivitetar og reaksjonar. Reaksjonar er eit felles omgrep for dei handlingane og verkemidla NVE rår over når

det blir konstatert brot på regelverkskrav eller vedtak NVE har fattat. Reaksjonsmidlane NVE forvaltar er i hovudsak heimla i energilova, vassressurslova og vassdragsreguleringslova. Vedtak om reaksjonar kan for eksempel vere vedtak om at ulovlege forhold skal rettast opp (retting) og vedtak om tvangsmulkt for å framvinge retting. Lovbrotsgebyr og melding til politiet er dei sterkeste reaksjonsmidlane NVE rår over, i tillegg til at konsesjonar og andre løyve og godkjenningar kan trekkast tilbake.

Alvorlege brot på regelverket eller andre myndighetskrav blir avdekt ved kontroll på staden. Men slike brot kan også avdekkast på andre måtar, for eksempel i etterkant av ulukker eller andre alvorlege hendingar, gjennom saksbehandling av søknader, ved gjennomgang av innsende opplysningar og data, eller gjennom tips frå allmenta og frå andre forvaltingsorgan.

Tilsyn og reaksjonar må spele saman for å sikre at dei krava myndighetene har sett gjennom regelverk og vedtak blir følgde av aktørane. Bruk av reaksjonar er naudsynt for å lukke avvik og sikre at dei krav som er sett blir etterlevd. Dersom brot som blir oppdaga ikkje får konsekvensar, vil det svekke etterlevinga. Det er også viktig av omsyn til dei andre aktørane som følger krava at brot blir følt opp, elles svekkast tilliten til heile styringa med sektoren. Nokre typar regelsverksbrot er dessutan økonomisk sett svært lønsame. NVE har dei seinare åra lagt vekt på å følge opp gjennom bruk av formelle reaksjonar der vi avdekker brot,

*Plombert rør
for slipp av
alminneleg
lågvassføring.*

og særleg der brota har gitt høg økonomisk fortjeneste.

1.4 Koordinering på tvers i NVE

NVE fører tilsyn innanfor 27 område. For å støtte og koordinere tilsynsverksemda som blir utført av dei einskilde seksjonane, har det sidan 2008 vore etablert to interne grupper for koordinering av tilsyn (FGT) og av reaksjonsbruk (FGR). Begge gruppene har representantar frå energiseksjonane, vassdragsseksjonane og juridisk seksjon, og har blitt leia av Tilsyns- og beredskapsavdelinga sidan 2013.

Hovudoppgåva til fastgruppene er å koordinere kontrollverksemda og reaksjonsbruken til NVE. Som ein del av dette arbeidet blir det årleg utarbeida ein samla revisjonsplan og ein samla handlingsplan, der prioriterte kontrolltema går fram. Desse ligg på NVEs heimesider.

Fastgruppene har utarbeidd interne styrande dokument for tilsyn og reaksjonar i NVE. Dokumenta vart revidert seinast i 2010 (NVE-dokument 2-2010), men er nyleg revidert på nytt og vil føreligge i ny versjon våren 2015. I dei nye styrande dokumenta inngår prosedyrar for gjennomføring av kontroll, prosedyrar for bruk av reaksjonar og NVE sin strategi for tilsyn og reaksjonar.

1.5 Samarbeid med andre tilsynsorgan

NVE og Direktoratet for samfunnssikkerheit og beredskap (DSB) etablerte i 2008 eit felles tilsynsforum for å oppnå ei meir samordna tilsynsverksemde retta mot nettselskap. Forumet er ein arena for overføring av erfaringar, informasjonsutveksling og felles prosjekt. Direktorata har i 2014

mellom anna hatt samtidige tilsyn og felles fagseminar. Direktorata inngjekk i februar 2012 ein ny samarbeidsavtale, som også omfattar tilsyn. På beredskapssida har NVE fått eit tett samarbeid med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom, tidlegare Post- og teletilsynet), og har i 2014 for første gong gjennomført samtidige tilsyn med dei.

NVE har i lengre tid samarbeidd med Konkurransetilsynet og Finanstilsynet om tilsyn med kraftmarknaden. I 2003 vart det etablert eit samarbeidsforum, "Samarbeidet om tilsyn med kraftmarkedet". I løpet av 2011 vart samarbeidet evaluert, og det er sett i gong eit arbeid for å lage ein revidert samarbeidsavtale. I 2014 vart det tatt initiativ til å samarbeide med Miljødirektoratet og Direktoratet for byggkvalitet (DiBK). NVE deltek dessutan i Nasjonalt miljøforum, som har representantar frå Økokrim, Riksadvokaten og ulike tilsynsorgan. Forumet fokuserer på bruk av reaksjonar ved brot på miljølovgjevinga. Arbeidet innanfor desse samarbeidsarenaene gir gode høve til deling av erfaringar og kunnskap.

Dam Elvåga
i vinterdrakt.

2. Tilsynsområde og hovudfunn

NVE si tilsynsverksemde dekker eit vidt spekter av tema og rettar seg mot ulike typar tilsynsobjekt, blant anna konsesjonærar, dameigarar, nettselskap, kommunar og eigarar av bygningar og tekniske anlegg. Tilsynsverksemda er delt inn i dei tre hovudområda vassdragsanlegg, energiforsyning og energibruk. Valet av tilsynsobjekt og tilsynstema er basert på mellom anna risiko, erfaringar, hendingar og at det er eit utval av føretak av ulik storleik og type. Det er totalt gjennomført 92 revisjonar i 2014, mot 110 i 2013.

For tilsynsverksemda sin del har 2014 vore prega av framleis høg aktivitet innanfor nybygging og ombygging av vassdrags- og energianlegg, mellom anna utløyst av elsertifikatordninga. NVE har prioritert tett oppfølging med desse tiltaka gjennom godkjenning av detaljerte miljøplanar og tekniske planar og gjennom inspeksjonar av samlede anlegg i byggefase. Samstundes skal allereie etablerte vassdrags- og energianlegg følgast opp. Grovt rekna fell 10.000 idriftsette vassdrags- og energianlegg innanfor NVE sitt tilsynsansvar. Mange av desse er eldre anlegg, der fornying og til dels oppgradering er aktuelt. Slike prosjekt blir følgt opp på same måte som nybygging. Også nettselskapa sine regulerte verksemder må følgast opp med aktivt tilsyn. Krava som blir stilt til nettselskapa er i stadig endring, blant anna på grunn av regelverk frå EU.

Totalt sett har tilsyns- og kontrollaktiviteten på heile NVE sitt fagfelt omtrent vore i same omfang i 2014 som føregåande år. Det er gjennomført nokre færre revisjonar, men dette er vege opp av auka inspeksjonsaktivitet, at NVE har nytta andre kontrollmetodar og at vi har hatt andre kjelder til informasjon om anlegga. Ordninga med å søke om godkjenning av det einskilde anlegg for elsertifikatordning har for eksempel avdekt

ei rekke tilfelle der det er avvik mellom krav NVE sette i konsesjonen, og det som faktisk seinare vart bygd. For å få elsertifikat må desse avvika rettast opp.

2.1 Vassdrag

Damsikkerheit og miljø

NVE fører eit aktivt tilsyn med sikkerheits- og miljøkrava som er sett til eigarar av vassdragsanlegg. I 2014 har NVE gjennomført totalt 32 revisjonar av vassdragsanlegg. Hovdfokus ved revisjonane har vore verksemndene sine internkontrollsysteem generelt og for driftsfasen til anlegga. Revisjonane var retta mot 25 vasskraftverksemder, 4 settefiskverksemder og 3 kommunar.

Det vart gjennom revisjonane avdekt til saman 112 avvik og gjort 65 merknader. Kravet om å etablere internkontrollsysteem var innført i 2003, men framleis er det manglar i internkontrollsysteema hos alle dei tre gruppene av eigarar. Tilsynet med miljøkrav tyder på at utviklinga for oppdrettsanlegg går i rett retning. Også for småkraftkonsesjonærar tyder tala på at det er ei betring av tilhøva. Vi trur dette skuldast tett oppfølging frå NVE totalt sett, med detaljplangodkjenning, hyppige inspeksjonar, tilsynskampanjar og dei gjennomførte revisjonane. Dei konsesjonsfrie anlegga er i utgangspunktet ikkje underlagt tilsyn frå NVE, men gjennom søknader om elsertifikat, hendingar og tilsynskampanjar avdekkes vi stadig at eigarar har bygd noko anna enn det som var føresetnaden for konsesjonsfratak. Nokre slike saker er omtala i kapittel 4. Når det gjeld dammar er inntrykket vårt ut frå saksbehandling og tilsyn at beståande dammar blir utbetra i nødvendig grad, gjeldande kompetansekrav blir ivaretake, og nye anlegg oppfyller i stor grad gjeldande sikkerheitskrav.

Det vart gjennomført 6 færre revisjonar med vassdraganlegg i 2014 enn i 2013. Årsaka er først og

fremst knytt til auken i talet på nye prosjekt. For at desse skal kunne byggast så raskt som råd er, har NVE prioritert at detaljplanar har blitt godkjend og har også følgt opp med synfaring hos samlege anlegg. Talet på vedtak om godkjenning av detaljplaner har gått noko ned, men talet på stadlege inspeksjonar i bygge- og driftsfasen har auka til 526, mot 463 i 2013.

Bygging og drift av vassdraganlegg er underlagt omfattande saksbehandlingskrav. I alt er det gjort 132 vedtak om godkjenning av detaljplanar for miljø og landskap, noko som er ein nedgang frå 2013, da talet var 156. Vidare krev damsikkerheitsforskrifta godkjenning av flaumberekningar, revurderingar og planar for nybygging og ombygging av dammar, vassvegar og småkraftverk. Det er gjort vedtak for i underkant av 400 anlegg. Ca. 50 av desse har vore relatert til småkraftverk, ein reduksjon på ca. 15 % frå 2013. Det er vidare gitt 36 vedtak om godkjenning av VTA (vassdragsteknisk ansvarleg) og 6 har fått avslag. Vidare har 23 fått godkjenning som fagansvarleg, 17 har fått avslag. Totalt har ein innanfor området damsikkerheit treft 902 enkeltvedtak i 2014, mot 772 i 2013.

Elsertifikatordninga har blitt eit viktig reiskap i kontrollen av om kraftverka har blitt bygd i samsvar med løyvet. Dei verksemndene som ikkje har etterlevd krava i konsesjon, forskrift eller vedtak har fått varsel og vedtak om retting, og eventuelt varsel og vedtak om tvangsmulkt. Det er også gjort vedtak om lovbrotsgebyr ved alvorlege brot.

I 2014 har 66 kraftverk søkt om elsertifikat. To av desse fekk direkte avslag grunna manglande oppfylling av krav i forskrift om elsertifikat. Ved fire av kraftverka vart det oppdaga avvik, og gjort ei ny vurdering. Dette er ein stor nedgang frå 2013. Vi trur dette skuldast at det i 2013 var ei større mengd søknadar frå allereie idriftsette anlegg som vart behandla. Av dei fire kraftverka som vart behandla i 2014, fekk eitt av desse avslag på grunnlag av den nye vurderinga, medan dei tre andre fekk godkjenning.

2.2 Energiforsyning

I 2014 har NVE gjennomført 60 revisjonar innanfor det vide saksfeltet «energiforsyning». Dette er ein nedgang på 12 frå 2013.

Førebyggjande sikkerheit, beredskap og rasjonering

Eit spesielt fokus har vore retta mot sårbarheit i kraftsystemet, gjennom tilsyn med vedlikehald og reparasjonsberedskap for kraftransformatrar. IKT har vore eit anna viktig tema for tilsynet.

I tillegg til tilsyn, følgde NVE opp over 70 større hendingar i 2014. Hendingane var knytt til teknisk havari, brann, uvær og andre typar av sikkerheitstruande situasjonar. NVEs vurdering er at selskapa på ein god måte greier å mobilisere ressursar og handtere situasjonar som oppstår. Samhandlinga om beredskap i bransjen i slike situasjonar virkar godt. Dette er det viktig å vidareføre. For fleire av hendingane setjast det på same tid spørsmålsteikn ved selskapa sine risikovurderinger og kvalitetkontroll med tekniske anlegg. Dette vil NVE ha særskilt oppfølging av. Erfaringane frå hendingar og tilsyn følgjast også opp i regelverksgjennomgang og rettleiding til bransjen. I 2015 følgjer NVE spesielt opp IKT-sikkerheten i bransjen, mellom anna for å sikre best mogleg førebygging og handtering av mogelege sikkerheitstruande situasjonar knytt til kritiske IKT-system.

Ein god del av overføringsnettet består av mange sjøkablar. Ein gjennomgang av vedlikehald og reparasjonsberedskap for 120 sjøkabelanlegg vart difor starta opp i 2014, og konklusjonen frå tilsynet vil kome i 2015.

Tilsynet med fjernvarmeanlegg i 2014 viste same resultat som tidlegare. Einskilde konsesjonærar følger ikkje opp krava i konsesjonen, medan andre har bygd og utvida anlegga sine i strid med konsesjonen. På den andre sida viser tilsynet

Høgspentrasé under Gaustadtopenn.

at verksemndene har god driftskontroll, påliteleg energilevering og eit systematisk vedlikehald. Det ligg 6 revisjonar bak desse funna.

Rasjoneringsplanar hos fire nettselskap vart kontrollert i 2014. Funna viser stor skilnad i kvaliteten på rasjoneringsplanane. Nokre har forholdsvis høg kvalitet, medan andre er pålagt å gjere vesentlege forbetringar. Samstundes dokumenterer revisjonane manglande formalisering av samarbeidet med andre aktørar. Situasjonen er dermed om lag den same som i 2013.

I 2014 er det utarbeidd skraftsystemutgreiingar (KSU) for regionalnettet, totalt 17 rapportar. Alle utgreiingane er revidert. NVE følger også framleis opp KSU for sentralnettet, som vart lagt fram i 2013. KSU-rapportane er sentrale i styringa av den framtidige nettutviklinga, og følgast derfor tett frå NVE si side.

Utgreiingsansvarlege har lagt ned mykje arbeid i å lage gode kraftsystemutgreiingar (KSU) og det generelle inntrykket er at selskapa har gode planer for nettutviklinga. Nye krav i forskriftera gjer at det er noko uvissheit rundt forventningane til enkelte av krava NVE stiller, og dette vil NVE følgje opp. Fleire av avvika som er gitt er av mindre alvorleg avvik, som for det meste er knytt til moglege utviklingar i behov for overføringskapasitet i utgreiingsområdet, kva investeringar som er forventa på bakgrunn av dette, og samfunnsøkonomiske vurderingar av forventa investeringar og alternative løysingar.

Miljøkrav til energianlegg

Gjennom godkjenning av miljø-, transport- og anleggsplanar følger NVE opp at krav knytt til miljø og landskap blir følgt ved bygging av kraftleidningar og vindkraftanlegg. Talet på godkjente planar var 23, mot 21 i 2013. Inspeksjonar i

byggefase med fokus på miljø viser at det ofte oppstår situasjonar som ikkje vart avklart i planlegginga. Det vart derfor gjennomført mange fleire inspeksjonar i 2014 enn i 2013 (22 mot 7). Det viser seg at det er naudsynt å kontrollere på staden at krav i planen blir følgt opp. I saker med eit høgt konfliktnivå vil ofte konfliktane bli vidareført i byggjefasen. Då vil tilsynet kunne vere konfliktdempende ved at ein eventuelt kan påleggje avbøtande tiltak. Det er ikkje gjort revisjonar med miljøkrav til energianlegg grunna manglande heimel for å krevje internkontrollsysteem hos anleggseigarane.

Økonomisk og teknisk rapportering

Kontroll av 294 omsetningskonsesjonærar sin årlege økonomiske og tekniske rapportering til NVE og SSB (eRapp) sikrar at dei overheld rapporteringsplikta. For nettverksemda er tilsynet utvida med revisjonar for rapportering av økonomiske og tekniske verdiar som ligg til grunn for inntektsrammene og meir-/mindreinntekt.

Ved årleg rapportering vart det avdekt 515 avvik, hovudsakleg for mindre feilposteringar, med følgje feil, av økonomiske verdiar og manglande informasjon i eRapp. Ei auke i tal på avvik på ca. 25 % samanlikna med 2013 er ein konsekvens av endra og fleire kontrollpunkt. Ved revisjon hos 5 selskap med nettverksemdu vart det avdekt 50 avvik hovudsakleg knytt til feilføring av økonomiske verdiar i eRapp.

Selskapa måtte difor rapportere inn nye data. Revisjonane i 2014 gav same konklusjon som revisjonane i 2013.

NVE fører også tilsyn med leveringskvalitet og korleis reglene om tarifferring og anleggsbidrag blir følgde. Innanfor desse områda er det gjort i alt 11 revisjonar. Også andre tilsynsmetodar enn revisjonar er nytta. For eksempel har NVE innanfor temaet kraftmarknadsåtferd kontrollert nettsidene til samtlege norske nettselskap for å avdekke eventuell samanblanding av nett og kraftverksemdu på nettsidene.

Vidare vil anna saksbehandling ovanfor nett-

selskapa, for eksempel behandling av klagar på nettåtferd, supplere den oppfølginga NVE har av aktørane gjennom tilsynsaktiviteten.

I tillegg til det tilsynet NVE gjer med Statnett som anleggseigar, er også Statnett underlagt tilsyn frå NVE innanfor utøving av systemansvaret, regulerkraftavrekning og utanlandshandel. På desse områda er Statnett einaste tilsynsobjekt. Det same gjeld Nord Pool Spot AS sin konsesjon for organisering og drift av marknadslass for kraftomsetting. Innanfor desse områda følger NVE opp verksemdu med faste møter.

2.3 Energimerking og energibruk

Det er inngått avtale mellom NVE og Norconsult om kontroll med reglane i energimerkeforskrifta, særleg energimerking av bygningar. I eit utval yrkesbygg vart det funne avvik ved nær alle bygningar som vart kontrollert. Der det mangla energiattest eller rapport frå energivurdering av tekniske anlegg, vart det sendt varsel om tvangsmulkt.

NVE har registrert at talet på energimerking av boligar held seg høgt, noko som gir ein indikasjon på at dette markedet etterlever krava i forskrifta om energimerking ved sal. NVE er derimot meir usikker på etterlevinga av krava som er retta mot yrkesbygg. NVE sine funn og vurderingar om etterleving av regelverket vil vere førande for tilsynsaktiviteten i 2015.

3. Analysar

I denne årsrapporten ønsker vi å presentere resultata av ein gjennomgang vi har hatt av revisjonar dei seinare åra. Først skildrast alle gjennomførte revisjonar i perioden 2011-2014 for heile NVE. Deretter har vi gått gjennom revisjonar gjennomført av miljøtilsynet i NVE i perioden 2004-2014. Miljøtilsynet er vald fordi det på dette området føreligg tilstrekkeleg og tilgjengeleg data.

3.1 NVE sine revisjonar 2011-2014

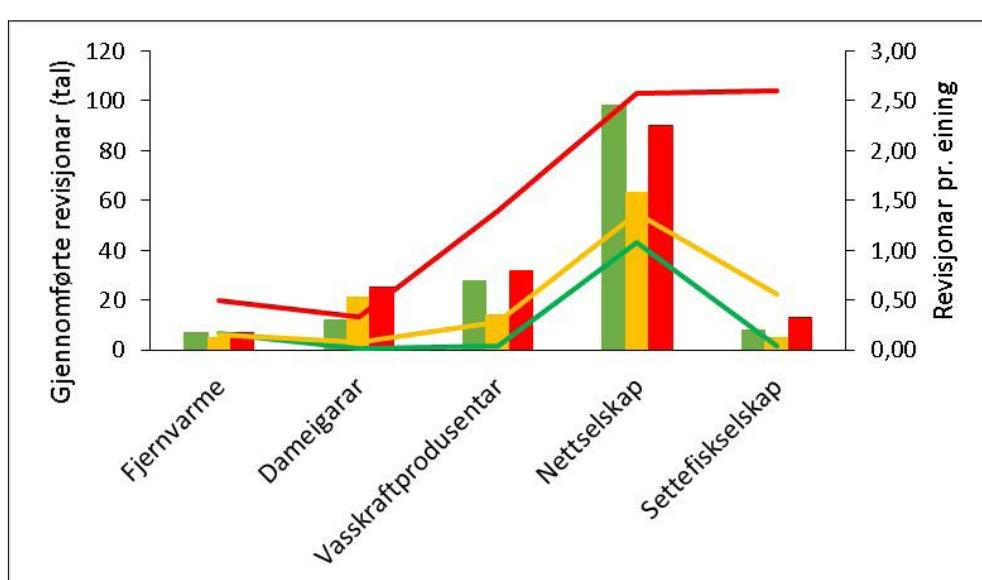
NVE har gjennomført revisjonar av einingar/verksemder innan NVE sitt ansvarsområde i mange år. Her presenterast funna frå revisjonane som er gjort i perioden 2011-2014. For å få eit bilde på korleis revisjonane fordeler seg, er desse gruppert i store, middels og små einingar etter eit sett av kriterium (Tab. 1). Kriteria varierer mellom tilsynsområde, slik at ei eining kan høyre til fleire grupper avhengig av kva som er tema på revisjonen. Dette kan illustrerast med ei eining som kan vere middels i storleik med tanke på rasjonering

og nettverksemde, men er lita når ein vurderer selskapet ut frå beredskapsforskrifta. Det finst eksempel på at ei eining kan inngå i alle tre gruppene. På grunn av dette, inngår einingane i den gruppa dei hører til i ut frå området dei er revisert på, og uavhengig om dei har blitt gjenstand for revisjon på andre område.

NVE har registrert i alt 2156 einingar/verksemder som kan vere gjenstand for revisjon. Av desse er 1622 små einingar, 382 middels store einingar og 152 store einingar (Tab. 1).

I perioden 2011-2014 er det i alt gjennomført 429 revisjonar. Det er til dels betydeleg variasjon mellom fagfelt i talet på utførte revisjonar (Fig. 1). Det er gjort flest (251) revisjonar på området nettselskap og færrest (19) innan fjernvarme. Det er også til dels betydeleg forskjell i talet på revisjonar mellom dei tre kategoriane innan kvart enkelt tilsynsområde. Oftast er det gjennomført færrest revisjonar av einingar med middels storleik. Ein grunn til dette kan vere at dei lever i «skuggen» av dei store einingane, som er viktige i eit samfunns- og forvaltningsperspektiv. Det er gjennomført 12 revisjonar av selskap som ikkje inngår i klassifiseringa og i den vidare skildringa.

Gjennomgangen vår viser at NVE på alle fagfelta har gjennomført flest revisjonar per eining for dei

Figur 1
Søyler: Talet på gjennomførte revisjonar i perioden 2011-2014 innan seks viktige område NVE har revisjonar på. Linjer: Talet på revisjonar pr. eining. Når talet er >1,0, er det gjennomført meir enn ein revisjon pr. eining i perioden. Det er skilt mellom små (grøn), middels (gul) og store (raud) revisjonseininger (for kriterieinndeling sjå Tab. 1).

Tab. 1. Kriterium for inndeling av revidert eining i kategoriene små, middels og store, og talet på einingar i kvar kategori. For einingar som er revidert med omsyn til sikkerheit og beredskap, er inndelinga basert etter kva slags driftskontrollsystemet deira er i, i forhold til beredskapsforskrifta § 5-2 [FOR-2012-12-07-1157]. Opplysningar om settefiskanlegg er henta frå Fiskeridirektoratet.

Eining / verksemd	Små	Middels	Store
Nettselskap (172)	Talet på abonnement < 6000 og avkastningsgrunnlag <100 mill.kr 91 einingar	Talet på abonnement <6000 og avkastningsgrunnlag 100-300 mill.kr eller 6000-100 000 kundar og avkastningsgrunnlag ≤300 mill.kr 46 einingar	Talet på abonnement > 100 000 og avkastningsgrunnlag >300 mill.kr 35 einingar
Fjernvarmeselskap (88)	Installert effekt < 10 MW 43 einingar	Installert effekt 10-50 MW 31 einingar	Installert effekt >50 MW 14 einingar
Dameigarar (924)	Ein eller fleire dammar med høgste konsekvensklasse 0 eller 1 603 einingar	Ein eller fleire dammar med høgste konsekvensklasse 2 246 einingar	Ein eller fleire dammar med høgste konsekvensklasse 3 eller 4 75 einingar
Verksemd underlagt miljøtilsyn (745)	Årleg kraftproduksjon < 0,05 TWh 672 einingar	Årleg kraftproduksjon 0,05-1,0 TWh 50 einingar	Årleg kraftproduksjon <1 TWh 23 einingar
Settefiskeselskap (227)	1-2 konsesjonar 213 einingar	3-5 konsesjonar 9 einingar	>5 konsesjonar 5 einingar

store einingane (Fig. 1), og færrest revisjonar per eining for dei små einingane. Dette er eit viktig resultat. Store einingar er i alt viktigare enn dei mindre einingane. Nettopp av den grunn er det viktig å kontrollere at desse følger krav stilt i lov, forskrift og vedtak. Det er også ein symboleffekt. Det skal ikkje vere lettare for ein stor aktør å drive verksemda si utan tilsyn, enn dei mindre. Ein tredje faktor er at store einingar som regel er sett saman av mange verksemder. Fokus på ei stor eining vil ha verknad nedover i systemet, og difor vil forvaltinga indirekte nå mange einingar eller anlegg. Små einingar kan vere eit enkeltståande anlegg. Ein revisjon av dette vil difor ofte ikkje ha nokon gevinst utover dette anlegget. Eit godt eksempel på denne differensieringa er aktørar innan vasskraftproduksjon. Ved ein revisjon

av Statkraft AS skal ein forvente at korrigering av avvik ved eitt anlegg også vil innverke på drifta av andre anlegg i ettertid. Medan revisjon av eit familiedrive kraftverk ikkje vil få konsekvensar ut over dette eine kraftverket.

Nettselskap og settefisk skiljer seg betydeleg frå dei andre kontrollområda. For desse to er det om lag 3 revisjonar per eining, medan talet oftare er 1 eller lågare for dei andre. Denne skilnaden speglar viktigeheitsa av desse einingane. Det er essensielt at store einingar følger krav i eller i medhald av lover, forskrifter og vedtak. Dersom einingane ikkje oppfyller krava, kan det få alvorlege samfunnsmessige konsekvensar. Tilsvarende er tilfelle for aktørar innan settefiskbransjen, berre at her er det miljøet som blir påført negative konse-

kvensar. Desse kan like fullt vere betydelege, for eksempel dersom krav til minstevassføring ikkje blir følgd.

Talet på revisionar per eining viser også at uavhengig av storleikskategori, skiljer dampsikkerheit seg ut frå dei andre kontrollområda ved at det er gjort forholdsmessig få revisionar. Forklaringsa på dette er at rapportering og godkjennung av ei rekke dokumenttypar brukast i stor grad og svekker behovet for reine revisionar.

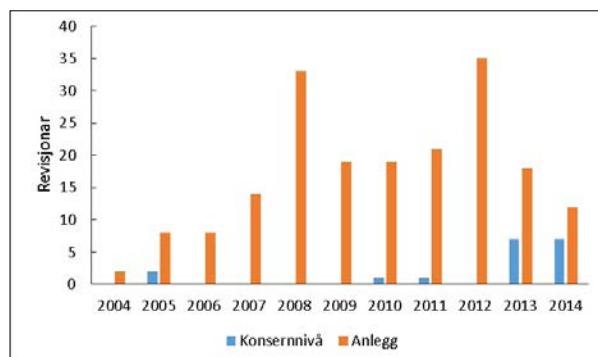
Gjennomgangen av revisionar som NVE har gjennomført i perioden 2011-2014, viser at eininger som er kategorisert som store gjennomgåande har hatt hyppigare revisionar enn eininger som er mindre. Dette speglar kor viktige anlegga er, og ofte også kor stort potensiale for skade einingane kan gjere. Det betyr at kor ofte einingane er gjenstand for revisjon speglar verdien deira i Noreg i vid forstand.

3.2 NVE sitt miljøtilsyn 2004-2014

Miljøtilsynet i NVE har gjennomført revisionar av vassdragsanlegg sidan den første forskriften om internkontroll for vassdragsanlegg vart vedteke 21. februar 2003. Forskrifta sette krav til konsesjonæren om å etablere eit internkontrollsysteem. Revidert og fornya forskrift vart vedteke 28. oktober 2011. Den stiller i likskap med den tidlegare forskriften krav til internkontroll for vassdragsanlegg som har konsesjon etter vassdragslovgjevinga. Forskrifta vart endra slik at nødvendigheitsvurderinga som verksemda skulle utføre, blei erstatta med eit meir objektivt krav om at den ansvarlege skal setje i verk og protokollere dei målingar og registreringar som er nødvendig eller pålagt for å sikre at anlegget blir drive i samsvar med krav fastsett i eller i medhald av vassdragslovgjevinga. Desse forskriftene har ligge til grunn når miljøtilsynet har gjennomført revisionar.

Personalaet ved tilsynet har vore relativt stabilt frå 2004, slik at variasjonar over tid i liten grad kan skuldast andre faktorar. For å få ei erfaring med revisjon som tilsynsmetode, gjennomførte tilsynet 20 revisionar som ei forsøksordning i perioden 2001-2004. Dette føregjekk i hovudsak før forskrift om internkontroll vart vedteke. Desse vart gjennomført utan at avvika vart følgt opp med varsel og eventuelt vedtak om retting. Selskapa var positive til at miljøtilsynet kunne få erfaring rundt denne forma for kontroll. Det var berre vasskraftprodusentar som vart revidert. I ettertid har alle tilsette i miljøtilsynet enten gjennomført revisjonsleirkurs arrangert av Det norske Veritas (DnV), eller gjennomført revisjonskurs i NVE med føredragshaldar frå DnV eller eigne erfarte krefter.

Etter at ein hadde ei god forståing av revisjon som tilsynsform, vart den første formelle revisjonen gjennomført i 2004. I alt er det i perioden 2004-2014 gjennomført 207 revisionar, der settefiskselskap og vasskraftprodusentar utgjer 98 %. Talet på revisionar var svakt aukande dei første fire åra. Deretter har talet på revisionar utført årleg variert mellom 19 og 34 (Fig. 2). Fram til 2012 har dei aller fleste revisionane vore retta mot enkeltståande anlegg. Dei to siste åra har miljøtilsynet også fokusert på konsernnivå. Ved å rette fokuset

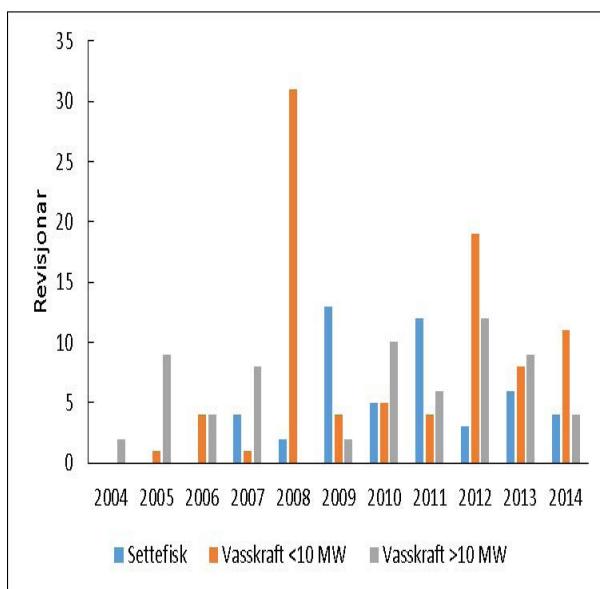

Figur 2
Talet på revisionar NVE sitt miljøtilsyn har utført sidan 2004 på enkeltståande vassdragsanlegg eller på konsernnivå.

på konsernleiinga si bevisstheit omkring internkontrollsystemet, ønskjer ein at resultatet frå revisjonen raskare skal bli implementert i heile organisasjonen og alle tilhøyrande anlegg.

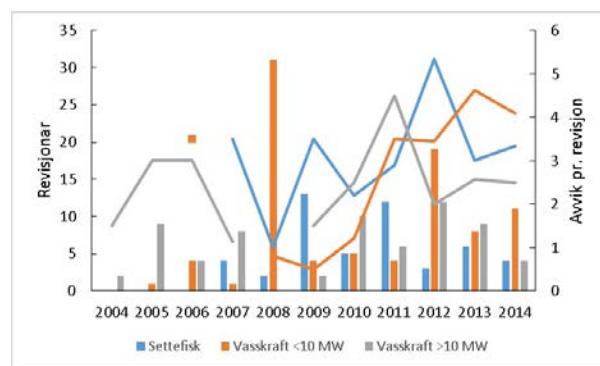
Det har vore lite variasjon mellom år i talet på revisjonar av store (>10 MW) vasskraftanlegg (Fig. 3). Talet på reviderte små kraftanlegg (<10 MW) har derimot variert betydeleg. Miljøtilsynet hadde høgt fokus på desse i 2008 og 2012. Årsaka til desse «aksjonane» har samanheng med den store byggeaktiviteten av små kraftverk som har vore. Miljøtilsynet ønska å bli kjent med denne delen av kraftverkbransjen samtidig som tilsynet ønska å gjere bransjen kjent med tilsynet.

Dei første revisjonane av settefiskanlegg vart gjennomført i 2007. For desse aktørane har det spesielt vore to år med høgt fokus. Auken i talet på revisjonar i 2009 må sjåast i samanheng med eit brev NVE sende i desember 2008 til alle selskap som hadde konsesjon til vassuttak for å produsere settefisk. Brevet var eit resultat av at forvaltninga oppfatta situasjonen slik at settefiskbransjen hadde lite fokus på dei pliktene ein konsesjon etter vassdragslovgivinga førte med seg.

Figur 3
Talet på årlege gjennomførte revisjonar av dei tre største aktørane som bruker vassressursen til næringsformål.

Ein revisjon resulterer som oftast i funn av avvik. Revisjonane viser at settefiskanlegg og vasskraftanlegg skiljer seg vesentleg frå kvarandre i fordelinga av avvik. Medan revisjon av vasskraftanlegg oftast har resultert i 0-2 avvik, er det ei overvekt av revisjonar som dokumenterer 2-4 avvik hos settefiskanlegg (Fig. 4). Det høgaste talet på avvik under revisjon er registrert hos ei settefiskverksemde. Hos store og små vasskraftanlegg var høvesvis 24 % og 35 % av revisjonane utan funn av avvik. Hos settefiskselskap var berre 12 % av revisjonane utan funn av avvik. Denne skilnaden underbyggjer miljøtilsynets oppfatning av at det framleis er eit forbetringspotensial i settefiskbransjen.

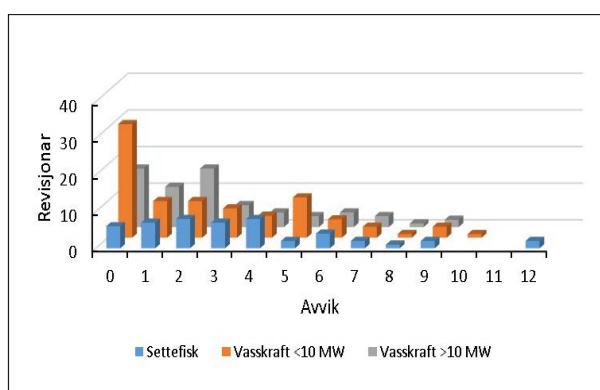
Figur 4
Talet på avvik dokumentert ved revisjonar av tre store aktørar i norske vassdrag.

Det er ønskeleg at ein kontroll med ei verksemde vil føre til ei haldningsendring i verksemda dersom det blir dokumentert at den ikkje følger krav fastsett i lov, eller med heimel i lov. Med eit slikt utgangspunkt og alle andre forhold er konstante, skal ein forvente at gjennomsnittleg tal på avvik pr. revisjon skal vise ein negativ tendens på ein tidsskala. Databasen til miljøtilsynet i NVE gjer det mogleg å gjere ei slik tidsanalyse. Analysa vår støtter ikkje denne forventninga. For verken eiga-

rar av settefiskanlegg, små eller store vasskraftverk, kan det sporast nokon klar endring over tid ved at gjennomsnittleg tal på avvik går ned (Fig. 5).

Medan det er ein indikasjon på ingen endring hos eigalarar av store kraftverk, er det snarare ei auke i gjennomsnittleg tal på avvik pr. revisjon innan gruppene settefisk og små kraftverk. Det kan vere fleire faktorar som spelar inn her. Det kjem an på kor djupt og spesifikt ein går i revisjonen. For eksempel kan eit manglende internkontrollsysteem resultere i eitt avvik, medan eit ufullstendig internkontrollsysteem kan føre til mange avvik.

I perioden 2004-2009 vart det gjennom revisjonar avdekt at åtte einingar (fem einingar i 2008-2009) ikkje hadde etablert eit internkontrollsysteem. I åra deretter vart det ikkje avdekt tilsvarende forhold. Ei anna årsak kan vere at revisjonane enkelte år kan ha fokus på eit spesifikt forhold. Av den grunn vil det resultere i eit mindre gjennomsnittstal enn om fleire forhold blir revidert.

Figur 5

Søyler: Talet på gjennomførte revisjonar i perioden 2004-2014 innan vassdragsanlegg- Linjer: Talet på avvik pr. revisjon. Det er skilt mellom settefiskeiningar (blå), små ($10 < \text{MW}$, oransje) og store ($> 10 \text{ MW}$, grå) vasskraftverk. Avvik pr. revisjon er ikkje presentert for berre ein revisjon.

Inspeksjon av
Begnadammen

4. NVE sin bruk av reaksjonar for brot på energi- og vassdragslovgiving

Reaksjonsvedtak i 2014

Varsel om retting	130
Vedtak om retting	84
Varsel om tvangsmulkt	181
Vedtak om tvangsmulkt	48
Varsel om lovbrotsgebyr	6
Vedtak om lovbrotsgebyr	6
Melding til politiet	0

I 2014 har det blitt gjort 84 vedtak om retting av ulovlege forhold ved vassdrags- og energianlegg. Av desse vedtaka gjeld 24 brot på forskrift om førebyggande sikkerheit og beredskap i energiforsyninga (beredskapsforskrifta), 20 brot på forskrift om energiutgreiingar, 16 brot på forskriftene om kontroll og leveringskvalitet, og 24 brot på vassdragslovgjevinga.

I mange av sakene er det, samstundes med vedtak om retting, også gjort varsel eller vedtak om tvangsmulkt.

Om lag halvparten av sakene som har resultert i vedtak om tvangsmulkt, er på eitt område. Det gjeld manglande innrapportering av opplysnin- gar om energibruk og energikostnadar.

4.1 Samla oversikt

NVE sine reaksjonsmidlar er hovudsakleg heimla i energilova, vassressurslova og vassdragsregulatingslova. NVE har heimlar til å gjere vedtak om retting, tvangsmulkt, lovbrotsgebyr og tilbaketrekkning av konsesjon. I tillegg kan vi melde føretak og enkeltpersonar til politiet for brot på lovverket. Det er i 2014 varsle litt over 300 reaksjonar og gjort nærmare 140 vedtak om bruk av reaksjonar.

4.2 Retting og tvangsmulkt

Mange av dei sakene som NVE har til behandling tek lang tid. Difor vil eit varsel om reaksjon eit år ikkje alltid bli følgt opp med eit vedtak om reaksjon det same året.

4.3 Meldingar til politiet og lovbrotsgebyr

I 2014 har NVE ikkje meldt selskap til politiet for brot verken på energi- eller vassdragslovgivinga.

NVE har gjort seks vedtak om lovbrotsgebyr, der alle er for brot på vassressurslova. Ein nærmare omtale av desse sakene følger.

Lovbrotsgebyr - brot på føresetnader om konsesjonsfritak

I 2014 har NVE gjort tre vedtak om lovbrotsgebyr etter vassressurslova mot føretaka som bygde eller drifta vasskraftverket deira i strid med føresetnadene for at kraftverket ikkje var konsesjonspliktig. To føretak hadde bygd eit kraftverk med større yting enn det var gitt løyve til. I begge tilfelle førte det til mindre vatn i ein foss som dermed mista verknaden sin i landskaps-

bildet. NVE gav eit lovbrotsgebyr på kr 150 000 og kr 350 000. Det har blitt klaga på det største gebyret. Det tredje føretaket hadde bygd eit kraftverk som ikkje var behandla av NVE. Det var ikkje installert eit arrangement som skulle syte for at minstevassføringa ville renne forbi inntaket til kraftverket. På grunn av dette vart det påvist at anlegget hadde brote vassressursloven §§ 8 og 10. NVE gav eit lovbrotsgebyr på kr 250 000 som har blitt klaga på. I denne saka vart skadane ført tilbake til ein sjøaurebestand, sidan ein vesentleg del av strekninga mellom inntaket og utløpet frå kraftverket vart nytta av sjøaure til gyting og oppvekst av aureungar. Sjøaurefangstane viser ein generell og dramatisk nedgang dei siste åra.

Lovbrotsgebyr – brot på vilkår i konsesjonen

Eit småkraftverk fekk kr 150 000 i lovbrotsgebyr for manglande etterleving av vilkåra i konseksjonen. Eit av vilkåra i ein slik konsesjon er godkjenning av ein detaljplan for anlegget. I ei slik godkjenning kan det også bli sett spesielle krav til areal som kan brukast under bygginga, og korleis for eksempel vanskelege delar av røyrgata skal leggast. Konsesjonæren må etablere eit internkontrollsysten som skal syte for at krava sett i konsesjonen og detaljplangodkjenninga blir følgt. I dette tilfelle vart det dokumentert fleire brot på disse forholda. NVE såg det som spesielt kritikkverdig at dette skjedde i ein vegetasjons-type som vil bruke lang tid på å reparere skadane. Føretaket har klaga på vedtaket.

Eit føretak fekk eit lovbrotsgebyr på kr 1 300 000 for brot på vassdragskonsesjonen i eit nasjonalt laksevassdrag. Den därlege planlegginga og utnyttinga av vassressursen ført til at føretaket braut kravet til minstevassføring på seinvinteren. Dette førte til tørrelenging av elveareal med funn av daude fiskeungar. NVE vurderte skadepotensiale som stort, sidan den delen av vassdraget som vart råka er det viktigaste gyte- og oppvekstområdet for laks i vassdraget.

Lovbrotsgebyr – brot på aktsemplikta i vassressurslova

Eit føretak fekk kr 900 000 i lovbrotsgebyr for manglande aktsempli i drifta av eit vasskraftanlegg. Kraftverket ligg på lakseførande strekning i et stort vassdrag. Brå endringar i drifta kan difor ha store konsekvensar for allmenne interesser, som for eksempel laksebestanden. Kraftig uver førte til utfall av fleire kraftverk i nærleiken av denne konkrete kraftstasjonen. Det førte til at stillinga på ei av lukene i dammen vart endra raskt. Dermed sank vasstanden brått i inntaksbassenget, og ei stor mengd ungar av laks og aure stranda og døydde. I tillegg gjekk fisketrappa tom for vatn, og fisk som var i trappa døydde. Hadde kraftverket hatt større aktsempli i denne situasjonen hadde hendinga ikkje skjedd. Det er dessutan verdt å merke seg at føretaket tidlegare har fått føretaksstraff av politiet.

Rørgate for eit småkraftverk.

4.4 Erfaring med reaksjonsbruk

Generelt registerer vi at for alle typer administrativ reaksjon blir det gjort fleire varslar enn vedtak. Det betyr at varselet i seg sjølv kan ha den verknaden som er ønska. Det kan også bety at varselet fører til kommentarar som viser at det ikkje blir fatta vedtak. Vidare erfarer vi at tvangsmulkt sjeldan trer i kraft sjølv om det er fatta vedtak. I slike tilfelle forstår tiltakshavar at det er meir gunstig å rette forholdet enn å betale tvangsmulkt.

Det er enno for tidleg å seie noko om bruken av lovbrotsgebyr har ein allmennpreventiv verknad. Fleire av sakene er av nyare dato. Men ettersom forvaltinga no har brukt denne heimelen ved brot på vassdragslovgjevinga i fleire saker, ventar NVE at talet på nye saker med brot vil gå ned.

Fleire av dei lovbrotsgebyra som NVE har pålagd føretak dei seinare åra har blitt klaga på. Og fleire av desse sakene har no blitt avgjort endeleg av OED. Deira avgjersle opprettheldt i dei fleste tilfelle NVE sitt vedtak.

OED opprettheldt NVE sitt vedtak om tvangsmulkt

NVE vart i 2010 gjort oppmerksam på at avrekningsforskrifta § 5-4 fjerde ledd i varierande grad blir følgt. Forskriftsregelen pålegg nettselskap å rapportere melding med informasjon om det totale forbruket i nettet til den enkelte balanseansvarlege, jf. § 5-4 fjerde ledd.

På bakgrunn av dette fatta NVE eit vedtak av 4. mars 2011. Der vart nettselskapa pålagt å rapportere tilsvarande melding til Statnett. Hensikta var å følge med på korleis nettselskap etterlevde sine rapporteringsplikter.

Hausten 2011 vedtok NVE å fatte vedtak om tvangsmulkt ovanfor nettselskap som fortsatt ikkje overheldt plikta til å rapportere i samsvar

med vedtak av 4. mars 2011 på ein tilfredsstillande måte. Hensikta var å sikre at nettselskapa overheldt rapporteringsplikta. Tvangsmulkt vart først avslutta då NVE kunne konstatere at nettselskapa hadde rapportert i samsvar med vedtaket i tre samanhengande månadar. NVE si oppfølging av desse vedtaka om tvangsmulkt varte fram til sommaren 2013, då NVE vurderte det slik at rapporteringa var på eit tilfredsstillande nivå.

Eit av dei nettselskapa som fekk vedtak om tvangsmulkt hausten 2011, måtte betale totalt kr 34 500 for perioden frå desember 2011 til mai 2012. Det same selskapet fekk eit nytt vedtak om tvangsmulkt februar 2013. Dette vedtaket vart klaga på. Klaga gjekk på NVE sitt grunnlag for å fatte vedtak om tvangsmulkt, NVE si materielle kompetanse, og korleis NVE utøver sitt faglege skjønn. Olje- og energidepartementet behandla saka, og fatta endeleg avgjerd i brev av desember 2014. Avgjerda er at NVE har fått medhald i si vurdering av alle klagepunktata til nettselskapet, og at klagen ikkje blir tatt til følge.

OED oppheva vedtaket om lovbrotsgebyr til Statnett for brot på energilovforskrifta og beredskapsforskrifta

Lovbrotsgebyret som NVE trefte våren 2011 var knytt til drifta av 420 kV kabelforbindelsen Rød-Hasle i ytre Oslofjord. NVE sitt lovbrotsgebyr på 30 millionar kroner vart gitt på grunn av at kabelforbindelsen fekk ein feil og vart utkobla våren 2008. Det tok lang tid å reparere kablane, og først i oktober 2009 vart dei siste kablane innkobla. Feilen kunne ha ført til store samfunnsøkonomiske kostnadane gjennom dei avgrensingane som oppsto i handelskapasiteten til/frå Sør-Noreg. Sjølv om sluttbrukarar ikkje vart direkte ramma i form av avbrot, vart forsyningssikkerheten påverka av feilen. Dersom feilen hadde oppstått på eit tidspunkt med ein annan hydrologisk situasjon, kunne forsyningssikkerheten blitt betydeleg redusert.

I NVE sitt vedtak bygde ein på tre forhold som kvar for seg vart sett på som brot på plikta i energilovforskrifta 2007 § 3-4 til å halde anlegg i tilfredsstillande driftssikker stand:

- Mangelfullt tilsyn med dei termiske forholda for kablane på sjøbotnen
- Mangefull modernisering av kabelanlegget med instrumentering for måling av høgt oljetrykk og
- Den uforholdsmessige lange tida som vart brukt på å sette kabelforbindelsen i tilfredsstillande driftssikker stand.

NVE la vidare til grunn at Statnett hadde brote beredskapsforskrifta 2007 § 3-5 fordi selskapet ikkje hadde tilstrekkeleg reservemateriell (dvs. kabel), og heller ikkje hadde inngått ein tilfredsstillande beredskapsavtale. For nærmare skildring av hendinga og grunngjevinga for NVE sitt vedtak, sjå NVE sin Årsrapport for tilsyn 2011.

Nokre av hovudpunktene i OEDs vedtak: Departementet tok utgangspunkt i at lovbrotsgebyret mot Statnett er straff i Den europeiske menneskerettsskonvensjonen (EMK) sin forstand og at forvaltninga difor må legge til grunn alminnelege straffeprosessuelle prinsipp. OED meiner prinsippet om at tvilen skal kome tiltalte til gode også gjeld i saker som er «straff» og som er administrativt gjeve. Det blir vist til at for å kunne idømme straff, skal det bevisast utover ein kvar rimeleg tvil at eit lovbro har blitt gjort. OED legg i denne saka til grunn at dette kravet også må vere oppfylt ved vurderinga av akløysa, og ved vurderinga av årsakssamanheng mellom lovbrotet og utfallet. Eit vesentleg argument for at lovbrotsgebyret mot Statnett skal sjåast som straff, er, etter OEDs mening, gebyrets storleik. OED grunngjør også vedtaket med at det i denne saka er legalitetsprinsippet i strafferetten som skal leggast til grunn, dvs. at pliktene/krava må vere klart formulert, slik at det er mogleg å føresjå kva slags handlingar som vil kunne medføre straff.

Ut frå det strenge beviskravet ved vurderinga av årsakssamanheng som vart lagt til grunn i

denne saka, meiner OED at det ikkje er beivist at feila oppsto som følge av manglande tilsyn med dei termiske forholda for kablane på sjøbotnen, og manglande instrumentering for måling av høgt oljetrykk. Etter OEDs oppfatning er det berre beivist at det objektivt sett ligg føre brot på energilovforskrifta og beredskapsforskrifta med omsyn til lang reparasjonstid for kablane. OED meiner likevel at kravet til subjektiv skuld ikkje er oppfylt for nokon av desse lovbrota. Statnett fekk ut frå dette medhald i klagen, og vedtaket vart oppheva.

OED opprettheldt NVE sitt vedtak om lovbrotsgebyr i fire saker

Olje- og energidepartementet har opprettheldt NVE sitt vedtak om lovbrotsgebyr på kr 300 000 og kr 750 000 til to kraftverk som hadde brote vilkåra i konsesjonen, eller føresetnadene om at kraftverket kunne vere konsesjonsfritt. I begge tilfelle hadde eigaren installert større effekt i kraftverket enn det han hadde lov til. NVE sitt vedtak vart treft i 2013.

Olje- og energidepartementet har vidare opprettet NVE sine vedtak om lovbrotsgebyr på kr 50 000 og kr 80 000 til to nettselskap som hadde brote rasjoneringsforskrifta. NVE sine vedtak vart treft i 2011.

OED har redusert størrelsen på lovbrotsgebyret i ei sak

Olje- og energidepartementet har redusert NVE sitt vedtak om lovbrotsgebyr på kr 400 000 til kr 300 000 til eit kraftverk som hadde bygd inn-taket til kraftverket lengre opp i vassdraget enn det var gitt løyve til. Departementet la til grunn at einingas tidlege oppdaging av brotet og eigen varsling til NVE var formildande. NVE sitt vedtak vart treft i 2012.

5. Gjennomgang av dei ulike tilsynsområda

5.1 Sikkerheit ved dammar og andre vassdragsanlegg

Tema for tilsyn

Blant damtilsynet sine oppgåver er kontroll av at

- tekniske planar oppfyller krav til sikkerheit gitt i forskrift og konsesjonsvilkår
- nybyggingar/fornyinger skjer forskriftsmessig/etter godkjente planar.
- revurderingar (sikkerheitsvurderingar) gjennomførast og følgast opp.
- den ansvarlege (anleggseigar) oppfyller krav til organisasjon og kvalifikasjoner og til interntilsyn, setje i drift og drift av anlegg.
- anleggseigarane har eit fungerande internkontrollsysten for å ivareta krava til sikkerheit.

HMS ved eit lite kraftverk.

Aktivitet

Talet på revisjonar av verksemder var 13 (mot 15 i 2013). Ti av dei reviderte verksemndene var kraftselskap og tre var kommunar. Storparten av revisjonane var hos eigalarar av vassdragsanlegg i høg konsekvensklasse (10 stk.), medan tre var hos verksemder som ikkje har vore revidert tidlegare. Hovudfokus var beredskap og kvalifikasjoner til personellet. Det vart gjennomført 267 inspeksjonar av dammar og 17 inspeksjonar av vassvegar under bygging, ombygging og drift.

Resultat

Det vart til saman avdekt 27 avvik og 38 merknader under revisjonane.

Sju av dei 13 verksemndene hadde avvik knytt til beredskap, fem avvik gjaldt manglande kvalifikasjoner hos personellet. Andre avvik var at anlegg ikkje var klassifisert eller revurdert, manglar ved driftsprosedyrar eller overvakinga av anlegga, eller manglar ved IK-systemet. Det var berre hos ei verksemd det ikkje vart registrert avvik.

Vurdering

Talet på avvik i forhold til talet på reviderte verksemder er stabilt samanlikna med året før, mens talet på merknader gjekk opp.

NVE har følgt opp revisjonane ved at det for dei 12 verksemndene med registrerte avvik vart sett fristar for lukking av avvika med påfølgande tilbakemelding til NVE.

Frå kontrollen og tilsynet er det gitt 3 varsel om tvangsmulkt og 1 vedtak om tvangsmulkt. Desse tala kan ikkje samanliknast med tala for 2013, då obligatorisk innrapportering ikkje vart gjennomført i 2014.

Rehabilitering av dam Sønstevatn.

Utøvar av tilsynet

Tilsyns- og beredskapsavdelinga, seksjon for damsikkerheit.

Heimel

Vassressurslova kap. 11-13, vassdragsreguleringslova § 12 post 19, damsikkerheitsforskrifta kap. 9, internkontrollforskrift for vassdrag og grunnvatn §§ 7, 9 og 11, konsesjonar.

Tilsynsgrunnlag

Vassressurslova §§ 5, 37-40 og 54, damsikkerheitsforskrifta, internkontrollforskrift for vassdrag og grunnvatn §§ 5 og 6, konsesjonar.

5.2 Miljøkrav ved bygging og drift av vassdragsanlegg

Tema for tilsyn

Miljøtilsynet har som oppgåve i tilknyting til vassdragsanlegg (vasskraftverk, settefiskanlegg, vassverk og andre tiltak i vassdrag) å

- godkjenne og følge opp detaljplanar for vassdragsanlegg
- kontrollere at utbyggingar er gjorde i samsvar med godkjende planar
- kontrollere at konsesjonærane held seg innanfor tillatne rammer i driftfasen
- kontrollere at eigarar av vassdragsanlegg har og etterlever eit internkontrollsysteem
- kontrollere at kraftverk som er fritekne frå konsesjonsbehandling, blir bygde og drifta i samsvar med føresetnadene for fritaket
- gi pålegg om hydrologiske undersøkingar og følge opp at dei blir stetta.

Aktivitet

Det er i alt gjennomført 19 revisionar av internkontrollsysteem fordelt på 4 settefiskanlegg, 11 små vasskraftverk (<10 MW installert effekt) og 4 større vasskraftverk (>10 MW).

I alt er det gjort 132 vedtak om godkjenning av detaljplanar for miljø og landskap. Dette er ein nedgang frå 2013. Desse planane fordeler seg slik: 121 planar for vasskraftanlegg (av dei er 49 for nye kraftverk), 6 planar for settefiskanlegg, 3 planar for vassverk og 2 planar for andre tiltak i vassdrag. Det er gjort 3 vedtak om hydrologiske undersøkingar til eigarar av vasskraftanlegg.

Miljøtilsynet kontrollerer kvar veke innrapportert vasstand for ca. 500 reguleringsmagasin (kalla «Noregsmagasinet»), og sjekkar om det er brot på vilkåra om høgaste og lågaste regulerte vasstand. I tillegg kjem oppfølging av innrapporterte meldingar frå publikum/allmenna om moglege brot på manøvreringsreglement. Hydrologisk avdeling i NVE har kontrollert merking og skilting av over 1200 reguleringsmagasin sidan 2001. Miljøtilsynet er ansvarleg for oppfølginga av desse sakene, og i 2014 har 29 saker blitt følgt opp.

OED har gitt NVE tilslutning til ein ny praksis for offentleggjering av data frå pålagde hydrologiske målestasjonar. Det har vore eit aukande behov for allmenta om å få tilgang til hydrologiske sann-tidsdata, som tidlegare har vore betrakta som drifts- og forretningsforhold unntake offentlegheit. Det vart sendt brev til 40 vassdragsregulantar om den nye praksisen, og frå våren 2014 vart desse målestasjonane (38 vassmagasin og 122 vassføringsstasjonar) gjort tilgjengeleg på NVE sine internettssider.

Det er gjennomført 242 stadlege inspeksjonar av anlegg med konsesjon. Av dei var 211 vasskraftanlegg, 23 settefiskanlegg, 7 vassverk og 1 vassuttak for alpinanlegg. Midtvinters vart det gjennomført eit ikkje varsle tilsyn hos 13 settefiskanlegg (inngår i dei 23) for å kontrollere

at krava til slepp av minstevassføring og regulering av magasin var tatt hand om. Aksjonen var varsle i media på førehand. Alle anlegga heldt seg innanfor konsesjonskravet om lågaste regulerte vasstand. Ved to anlegg var det brot på kravet til minstevassføring.

Det er gjennomført 3 inspeksjonar av kraftverk som er fritekne frå konsesjonsbehandling.

Det er godkjent 6 planar for biotoptiltak i vassdrag.

På grunn av opplysningar i søknadar om elsertifikat er det gjennomført tilsyn utan inspeksjonar (skrivebordstilsyn). Det er også gjennomført skrivebordstilsyn av vasskraftanlegg ut frå tips frå publikum, eller som ikkje har søkt om elsertifikat trass i at dei stettar krav til elsertifikat.

Resultat

Revisjon av settefiskanlegg avdekte 22 avvik og 1 merknad. Ved 2 av revisjonane vart det ikkje avdekt avvik. Revisjonar av andre vasskraftanlegg avdekte 63 avvik og 26 merknader.

Det er i 2014 gjort vedtak om lovbrotsgebyr i seks saker på grunnlag av funn frå 2013.

Vurdering

Grunna stor auke (20 %) i inspeksjonar av anlegg under bygging, har omfang av revisjonar vore mindre enn planlagt.

Vasskraft: Revisjonar og stadlege inspeksjonar av småkraftverk viser at det framleis er eit klart behov for kontroll av konsesjonærar. Samtidig er det verdt å merka seg at fleire konsesjonærar har etablert eit internkontrollsysteem som fungerer, noko som til dels skuldast ny rettleiar (2013) om internkontroll etter vassdragslovgjevinga.

Ved kontroll av «Noregsmagasinet» vart det ikkje avdekt at lågaste regulerte vasstand vart overskriden i 2014. Det var nokre få tilfelle der høgaste regulerte vasstand vart overskride i periodar,

dette skuldast i all hovudsak ein svært nedbørsrik haust. I eitt tilfelle var dette eit magasin med naturleg utløp.

Akvakultur: NVE varsla hausten 2008 auka tilsyn med settefiskverksemndene. Sjølv om tilsynsverksemda i fleire år har vore høg, avdekte revisjonane og inspeksjonar i 2014 framleis behov for kontroll av verksemndene. Revisjonane viser ei betring over tid, men framleis ikkje på eit godt nok nivå.

Utøvar av tilsynet

Tilsyns- og beredskapsavdelinga, seksjon for miljøtilsyn.

Heimel

Vassressurslova kap. 11–13, vassdragsreguleringslova § 12 post 19, §§ 24 og 25, forskrift om internkontroll etter vassdragslovgjevinga §§ 6, 8 og 9.

Tilsynsgrunnlag

Vassressurslova §§ 5, 8, 10, 41, 54, vassdragsreguleringslova § 12 postane 12 og 13, forskrift om internkontroll etter vassdragslovgjevinga §§ 4 og 5, konsesjonar, vedtak om konsesjonsfritak.

5.3 Kraftforsyningssberedskap

Tema for tilsyn

- Analyse av risiko og sårbarheit – sikker drift og oppdatering ved ekstraordinære situasjonar, innhald i ROS-analysar og beredskapsplanar
- Reparasjonsberedskap – ressursar for oppdatering av drifta og reparasjon av havarerte komponentar
- Sikring av anlegg – kontroll av fysiske tryggingstiltak og planane for vedlikehald og bruk av dei
- Sikkerheit i store driftskontrollsysteem

Solbergfoss kraftstasjonshall.

Aktivitet

Det er gjennomført totalt 16 revisjonar hos selskap der møte med leiinga i selskapet, gjennomgang av planverk og synfaringar av lokalar og sikringstiltak er vanlege aktivitetar. Ved enkelte revisjonar inngår også inspeksjon av anlegg.

NVE følger opp hendingar hos verksemndene, og i 2014 utløyste hendingar hos over 70 verksemder nærmere oppfølging frå NVE si side. Nokre av hendingane blir følgt opp med krav om utvida rapportering for å klargjere om føresegner i forskriftera er brote, andre (tema og/eller verksem) blir følgt opp gjennom tilsyn i 2015. I 2014 vart Øving Lofoten gjennomført av NVE, som følge av straumbrotet i området i mars 2013.

Beredskapsseksjonen har i 2014 av kapasitetsomsyn gjennomført nokre færre tilsyn enn opprinneleg planlagt. I tillegg vart gjennomføring av planlagt tilsyn med reparasjonsberedskap for sjøkablar utsett, i på�ente av OEDs avgjerd i klagesaka om drift av 420 kV Rød-Hasle i Ytre Oslofjord.

I 2014 har beredskapsseksjonen følgt opp kjent sårbarheit i kraftsystemet gjennom tilsyn med vedlikehald og reparasjonsberedskap for krafttransformatorar, både hos nettselskap og produsentar, samt oppstart av skriftleg tilsyn med reparasjonsberedskap og vedlikehald for sjøkabler (129 anlegg). I desember fekk 30 selskap spørjeskjema med svarfrist 16. februar. Avslutning av tilsyn og eventuelle vedtak vil bli gitt i 2015.

IKT-sikkerheit har fått stor merksemeld i 2014. NVE har i tillegg til tre særskilte revisjonar av driftskontrollsysteem også følgt opp enkelthendingar, mellom anna med skriftleg tilsyn. IKT-sikkerheit er dessutan eit tema i dei fleste revisjonane NVE gjennomfører hos selskapa.

Resultat

62 avvik og 15 merknader.

Det er gitt 18 varsel om tvangsmulkt i 2014.

Vurdering

Talet på funn understrekar behovet for vidare oppfølging av kraftforsyninga. Ut frå ei vurdering av sårbarheita har nettverksemda høg prioritet.

NVE legg til grunn at IKT-sikkerheit blir stadig viktigare for kraftforsyninga.

Tilsynet har avdekt svakheiter ved reparasjonsberedskap, som mangelfulle transportplanar for tunge komponentar.

Hos fleire av verksemndene NVE har ført tilsyn med, er det registrert ei mangelfull systematisk tilnærming til sikkerheits- og beredskapsarbeidet. Dette viser at det er naudsynt å halde fram med å fokusere på ROS-analysar, heilskapleg dokumentert beredskapsplanverk og beredskapsarbeid.

NVE registererer at merksemda om og prioriteringa av beredskapsarbeidet er stadig aukande. Dette er viktig, mellom anna med tanke på utfordringane i samband med dei stadig høgare forventingane om forsyningssikkerheit i samfun-

net. NVE opplever at verksemder som har hatt tilsyn, viser eit positivt engasjement og forståing for beredskapsarbeidet.

Utøvar av tilsynet

Tilsyns- og beredskapsavdelinga, seksjon for beredskap.

Heimel

Energilova kap.10, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3, beredskapsforskrifta §§ 8-1 og 8-2.

Tilsynsgrunnlag

Energilova kap. 9, energilovforskrifta § 3-5 c, beredskapsforskrifta og enkeltvedtak om klassifisering av anlegg.

5.4 Overføringsanlegg – drift og vedlikehald

Tema for tilsyn

Tilsynet inneber kontroll av om konsesjonærane oppfyller plikta til å halde anlegga i tilfredsstillande driftssikker stand ved å sørge for vedlikehald og modernisering som sikrar ein tilfredsstillande leveringskvalitet.

Aktivitet

Mange av tilsyna som har blitt gjennomført ved seksjonen, har blitt gjennomført med ein kombinasjon av fleire forskrifter. Denne vurderinga omhandlar berre dei forhold som er knytt til energilovforskrifta.

Drift og vedlikehald har vore tema i 10 revisjonar/tilsyn av nettselskap og kraftprodusentar. Tre tilsyn vart gjennomført saman med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap - DSB. Eit tilsyn vart gjennomført i samarbeid med Post- og teletilsynet (frå 2015: Nasjonal kommunikasjonsmyndighet - Nkom).

Mot slutten av året vart det sendt ut eit skriftleg tilsyn med tema vedlikehald og reparasjonsberedskap for sjøkabelanlegg. Omfanget er 30 selskap med 129 anlegg i regional- og sentralnett. Behandling av resultata vil finne stad i 2015.

Resultat

7 avvik og 4 merknader.

Dei mest typiske funna var mangelfulle rutinar for vedlikehald og kontroll av anlegg.

Eit anna forhold som det vart fleire merknader til, var ufullstendig dokumentasjon og behandling/oppfølging av avvik.

Vurdering

Generelt har NVE eit positivt inntrykk av selskapas haldning til drift og vedlikehald av nett. NVE har i avgrensa grad hatt kontroll med distribusjonsnettet, utover at nokre av dei generelle spørsmåla om regional- og sentralnettet også har blitt stilt om distribusjonsnettet.

Utøvar av tilsynet

Tilsyns- og beredskapsavdelinga, seksjon for beredskap.

Heimel

Energilova § 10-1, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § 3-1, energilovforskrifta § 3-5 bokstav a.

5.5 Fjernvarmeanlegg

Tema for tilsyn

- Gyldige konsesjonar
- Vedlikehald - faktisk utført og planar
- Modernisering - faktisk utført og planar
- Påliteleg energilevering - feil og avbrot

- Analyse av risiko og sårbarheit – sikker drift og oppdatering ved ekstraordinære situasjoner, innhald i ROS-analysar og beredskapsplanar
- Reparasjonsberedskap – ressursar for oppdatering av drifta og reparasjon av havarerte komponentar
- Sikring av anlegg – kontroll av fysiske tryggingstiltak og planane for vedlikehald og bruk av dei
- Sikkerheit i driftskontroll
- Tilsyn etter hending

Aktivitet

Det er gjennomført totalt 6 revisjonar ved besøk hos dete einskilte selskap. Tilsyn kontrollerer at konvensjonsvilkåra blir følgt (jf energilovforskrifta kap. 5) og relevante føresegner i beredskapsforskrifta. Eit av dei seks tilsyna vart gjennomført som følge av ei hending med omfattande konsekvensar (røyrbrot i Akersgata).

Resultat

47 avvik og 9 merknader.

Det er gitt seks varsel om tvangsmulkt i 2014.

Vurdering

Det vart avdekt at enkelte konsesjonærar ikkje oppfylte krava som vart stilt i konsesjonen på ein tilfredsstillande måte, og at enkelte hadde bygd og utvida anlegga sine i strid med konsesjonen. Føretaka som NVE har besøkt, ser ut til å ha god driftskontroll gjennom bemanning og rutinar for å ta vare på ei påliteleg energilevering og eit systematisk vedlikehald. Det såg ut til å vere noko personavhengig kor gode vedlikehaldsrutinane var i enkelte av føretaka.

Tilsyn gjennomført på bakgrunn av ei større hending avdekte at det var manglar hos selskapet både knytt til analyser og til planverk hos selskapet for behandling av eit større røyrbrot.

Utøvar av tilsynet

Tilsyns- og beredskapsavdelinga, seksjon for beredskap.

Eit godt bygd og drifta kraftverk i Rekåa

Heimel

Energilova kap. 10, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3.

Tilsynsgrunnlag

Energilova kap. 5, energilovforskrifta kap. 5, beredskapsforskrifta kap. 2, 4, 5, 6 og 7 og konsesjonar.

tementet sende forslag om oppheving av kompetanseforskrifta og endringar i energilovforskrifta på høyring 21. oktober 2014. Høyringsfristen var 19. januar 2015. NVE avventar resultatet av dette.

Resultat

På bakgrunn av prosessen med regelverksendring har NVE ikkje gjennomført tilsyn etter kompetanseforskrifta.

Vurdering

NVE sitt generelle inntrykk er at bransjen har jobba godt med å tilpasse seg krava i kompetanseforskrifta.

Utøvar av tilsynet

Tilsyns- og beredskapsavdelinga, seksjon for beredskap.

5.6 Kompetanseforskrifta

Tema for tilsyn

Analyse av kor mange eigne tilsette verksemndene har innanfor dei seks kompetanseområda som er skildra i § 3 i forskrifta.

Aktivitet

I 2014 vart det ikkje ført tilsyn etter kompetanseforskrifta. Olje- og energidepar-

Heimel

Energilova §§ 10-1, kompetanseforskrifta §§ 3, 5 og 7.

Tilsynsgrunnlag

Kompetanseforskrifta §§ 3 og 5.

5.7 Gassanlegg nedstraums

Tema for tilsyn

- kompetanse i selskapet
- drift, vedlikehald og utvikling av anlegget
- leveringsgaranti
- informasjonsplikt til forbrukar

Aktivitet

Det er ikke gjennomført tilsyn i 2014.

Utøvar av tilsynet

Energiavdelinga, seksjon for energibruk og teknologiar.

Heimel

Naturgassforskrifta § 4-1, jf. naturgasslova § 4 og naturgassforskrifta kap. 4.

Tilsynsgrunnlag

Naturgassforskrifta kap. 3.

5.8 Kraftsystemutgreiingar

Tema for tilsyn

Tilsynet omfattar ordninga med kraftsystemutgreiingar. Kraftsystemutgreiingane blir utarbeida annakvart år. I 2014 vart det utarbeida kraftsystemutgreiingar for regionalnettet. NVE har ført tilsyn med dette hausten 2014, og det vil bli følgt opp i 2015. Vidare har NVE i 2014 ført

tilsyn med kraftsystemutgreiinga for sentralnettet 2013, og dette arbeidet vil bli avslutta tidleg i 2015.

Aktivitet

Det er gjennomført revisjon av 17 regionale kraftsystemutgreiingar i 2014. Det er gjennomført revisjon av kraftsystemutgreiinga for sentralnettet 2013. Det har også vore mykje aktivitet med oppfølging av alle revisjonane. Oppfølginga vil fortsette i 2015.

Resultat

I revisjon av kraftsystemutgreiinga for sentralnettet 2013 vart det gitt 7 avvik og 4 merknader. Det er gitt avvik for alle dei regionale kraftsystemutgreiingane. Totalt vart det gitt 94 avvik og 68 merknader i dei 17 revisjonane av regionale kraftsystemutgreiingar 2014.

Vurdering

Fleire av avvik som er gjeve, er av mindre alvorleg karakter, og er gjerne knytt til svært spesifikke krav i forskrifta. I tillegg er det avdekt nokre meir alvorlege avvik, som for det meste er knytt til moglege endringar i behov for overføringskapasitet i utgreiingsområdet, kva investeringar som er forventa på bakgrunn av dette, samt samfunnsøkonomiske vurderingar av forventa investeringar og alternative løysingar.

Utøvar av tilsynet

Energiavdelinga, seksjon for nett.

Heimel

Energilova kap. 10, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3, energiutreiingsforskrifta kap. 5.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § 7-1, energilovforskrifta § 7-1, energiutreiingsforskrifta kap. 1 og 3.

5.9 Rasjoneringsplanar

Tema for tilsyn

Krava om å ha utarbeidd ein rasjoneringsplan i samsvar med rasjoneringsforskrifta og vedtak 6. november 2006 "Innhold i planverket for kraftrasjonering – Nytt vedtak".

Aktivitet

Tilsynsaktiviteten for 2014 har vore 4 revisjonar og oppfølging av 2 revisjonar med rasjoneringsplanar som vart starta i 2013.

Resultat

Ved revisjonar i 2014 er det gitt 10 avvik og 14 merknader. Avvika omfatta blant anna manglar knytt til samarbeid med lokale myndigheter og innehavarar av samfunnskritiske funksjonar.

For dei avvika som er gjeve for revisjonar som vart starta i 2013, vart alle avvika lukka i løpet av 2014.

Vurdering

Dei nettselskapa som har hatt tilsyn i 2014 har framvist rasjoneringsplanar av varierande kvalitet. To selskap har framlagt planar av forholdsvis høg kvalitet, mens to selskap er pålagt å gjennomføre vesentlege forbetringar. Det er avdekt manglar på tre av fire revisjonar knytt til samarbeid med andre aktørar. Dette avviket er ein gjengangar ved fleire tilsyn, og eit krevjande tema. Ein revisjon resulterte i eit einaste avvik, grunna at selskapets plan for gjennomføring av kraftrasjonering hadde omfattande manglar. Det er framleis behov for forsterka innsats med informasjon, opplæring og tilsyn.

Utøvar av tilsynet

Energiavdelinga, seksjon for nett.

Heimel

Energilova kap. 10, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3, rasjoneringsforskrifta kap. 4.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § -2, energilovforskrifta § 6-2, rasjoneringsforskrifta, NVE sitt vedtak av 6. november 2006 "Innhold i planverket for kraftrasjonering – Nytt vedtak".

5.10 Lokale energiutgreiingar

Tema for tilsyn

- Om områdekonsesjonær har utarbeidd og oppdatert ei energiutgreiing for kvar kommune i konsesjonsområdet annakvart år.
- At det minst ein gong annakvart år haldast eit lokalt energiutgreiingsmøte med kommunen, andre relevante energiaktørar og lokal presse.

Aktivitet

NVE har følgt opp innrapportering av lokale energiutgreiingar. Det er ikkje gjennomført tilsyn for kommunar i 2014 fordi ordninga er foreslått avvikla.

Utøvar av tilsynet

Energiavdelinga, seksjon for energibruk.

Heimel

Energilova § 10-1; energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3, energiutgreiingsforskrifta kap. 3.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § 7-1, energilovforskrifta § 7-1, energiutgreiingsforskrifta kap. 2.

5.11 Statnett si utøving av systemansvaret

Tema for tilsyn

Tilsynet omfattar at vilkåra i systemansvarsksesjonen og systemansvarsforskrifta, i tillegg til dei andre føreseggnene om systemansvaret i energilova og energilovforskrifta, blir følgde.

Aktivitet

NVE har i 2014 hatt kontinuerleg oppfølging av Statnett si utøving av systemansvaret. I tillegg har arbeidet med oppfølging av tidlegare tilsyn som avdekkjer rom for forbetringar i 2011 og 2012, blitt vidareført også i 2014.

NVE valde for 2014 å ikkje ha ein stor revisjon med utøving av systemansvaret. Det har blitt lagt vekt på kontinuerleg oppfølging. NVE har i 2014 lagt vekt på at i dei tilfelle der NVE blir gjort kjent med at Statnett har ein praksis som kan vere i strid med gjeldande regelverk og prinsipp, så er det gjennomført tilsyn. Det er i 2014 gjennomført to slike tilsyn. Tilsyna er gjennomført ved at NVE har sendt brev til Statnett, der det visast til dei aktuelle forhold og føresegn i regelverket det gjeld. Vidare er Statnett blitt bedt om å utgreie for alle relevante forhold.

I tillegg har NVE gjennomført eit tilsynsmøte basert på eit førehandsvalt tema. Tilsynet vart gjennomført ved at Statnett på førehand vart bedt om ei skriftleg utgreiing for relevante forhold, samt eit møte der det vart gjort nærmare greie for ulike relevante forhold.

I 2014 hadde NVE to halvårlege oppfølgingsmøte, der Statnett i all hovudsak gjorde greie for løpende drift og forhold som var relevante for utøvinga av systemansvaret.

Resultat

NVE har avdekt nye forhold der NVE har sett det

naudsynt å følge opp med varsel om vedtak og/eller vedtak i 2014.

Utøvar av tilsynet

Elmarknadstilsynet, seksjon for regulering av nettenester.

Heimel

Energilova kap. 10, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3 og systemansvarsforskrifta §§ 25, 26 og 26 a.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § 6-1, energilovforskrifta § 6-1, systemansvarsforskrifta og konsesjonen for å utøve systemansvaret i det norske kraftsystemet.

5.12 Kraftmarknadsåtférden

Tema for tilsyn

Tilsynet gjeld nettselskapa si nøytralitetsplikt og informasjonsplikt, rutinar for å overhalde nøytralitetsplikta, prising og praktisering av leveringspliktige kraftleveransar, utforming av nettleigefaktura, nøytralitet og informasjonsplikt på internett og overvakingsprogram for nøytralitet.

Aktivitet

I 2014 vart det gjennomført tilsyn med nettsidene til alle norske nettselskap (125) med fokus på eventuell samanblanding av nett og kraftverksemeld på nettsidene.

Resultat

Tilsynet i 2014 viste ca. 10 tilfelle av mindre gravegende avvik som lèt seg rette opp i ved telefonkontakt med aktøren, medan det i eitt tilfelle var naudsynt å gjere eit formelt varsel om vedtak om retting. Tilsynet vart, selskap for selskap, kjørt opp mot tilsyn av alle norske kraftseljarar (sjå delkap. 5.20: «Prising av sertifikatkostnad i sluttbrukarmarknaden»), og det vart i samband med

dette avdekt at heile 37 kraftseljarar har lenker tilbake til netteigars nettsider i same integrerte selskap eller konsern. NVE ser på korleis dette skal følgast opp.

Vurdering

Vurdert opp mot NVE sitt omfattande tilsyn i 2012, og meir moderat tilsyn i 2013, kan ein summere opp:

- Nettselskapa har, med få unntak, fått på plass nettsider som ikkje er i strid med nøytralitetskrava.
- Dei vertikalt integrerte aktørane har eit tydelegare skilje mellom nettselskapet og den vertikalt integrerte kraftleverandøren i kommunikasjon med kundar.
- Informasjonen på internettssidene til nettselskapet er jamt over i tråd med krava til nøytralitet og informasjonsplikt.

Sjølv om gjennomføringa av desse tilsyna har betra forholda, ser NVE framleis trong til aktiv oppfølging, og noko meir fokus på kraftseljaranes oppheving av nøytralitet ved å kople seg visuelt mot nettselskapet «sitt».

Utøvar av tilsynet

Elmarknadstilsynet, seksjon for sluttbrukarmarknaden.

Heimel

Energilova kap. 10, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § 3-3, energilovforskrifta § 4-4 bokstav e, avrekningsforskrifta §§ 2-1a, 7-2, 7-3, og 8-1, omsettingskonsesjonar, særleg vilkår 3.3, alternativt vilkår 3.6

5.13 Regulerkraftavrekning

Tema for tilsyn

Statnett SF er i medhald av energilova 29. juni 1990 nr. 50 § 4-3 tildelt Konsesjon for avrekningsansvarleg. Innehavaren av konsesjonen plikter å utføre regulerkraftavrekning. Konsesjonen legg ned vilkår slik at regulerkraftavrekning skal handterast på ein effektiv og hensiktsmessig måte. NVE fører tilsyn med at vilkåra i avrekningskonsejonen overhaldast.

Aktivitet

NVE følger opp Statnett SF si etterleving av avrekningskonsesjonen med faste møter. Samtidig tek NVE imot den årlege rapporten frå Statnett SF om utføringa av avrekningsansvaret.

Resultat

NVE har ikkje avdekt forhold der NVE har sett det naudsynt å følge opp med vedtak.

Vurdering

NVE vurderer at utføringa av avrekningsansvaret er tilfredsstillande.

Utøver av tilsyn

Elmarknadstilsynet, seksjon for engrosmarknaden.

Hjemmel

Energilova § 10-1, energilovforskrifta § 9-2.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § 4-3, energilovforskrifta § 4-5, måling og avrekningsforskrifta kap. 5, avrekningskonsesjonen.

Rørgate av naglete stålør.

5.14 Marknadsplatz for kraftomsetting

Tema for tilsyn

Nord Pool Spot AS har konsesjon for organisering og drift av marknadsplatz for handel med elektrisk energi for fysisk levering (marknadsplasskonsesjon). NVE fører tilsyn med at ein rettar seg etter vilkåra i marknadsplasskonsesjonen.

Aktivitet

NVE følger opp Nord Pool Spot AS med faste møter, samt eigne møter med marknadsovervakainga ved Nord Pool Spot AS.

Resultat

NVE har ikkje avdekt forhold i 2014 der NVE har sett det naudsynt å følge opp med vedtak.

Utøvar av tilsyn

Elmarknadstilsynet, seksjon for engrosmarknaden.

Heimel

Energilova kap. 10, energilovforskrift §§ 9-2 og 9-3.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § 4-5, energilovforskrift §§ 4-6 til 4-8, marknadsplasskonsesjonen.

5.15 Utanlandshandel

Tema for tilsyn

Statnett har konsesjon for tilrettelegging av kraftutveksling med andre nordiske land (utanlandskonsesjon). Vidare har Statnett konsesjon for tilrettelegging av kraftutveksling med Nederland (NorNed-kabelen). I tillegg har Statnett konsesjon for tilrettelegging for import av kraft frå Russland.

NVE fører tilsyn med at Statnett rettar seg etter vilkåra i utanlandskonsesjonane.

Aktivitet

NVE har jamnlege oppfølgingsmøter. Tilsynet inngår i ordinære møter med Statnett som systemansvarleg. I tilsynet med DC-kablar mot utlandet har NVE også hatt møter med både Statnett og nederlandske og danske energimyndigheter.

Resultat

NVE har ikkje avdekt forhold der NVE har sett det naudsynt å følge opp med vedtak.

Utøvar av tilsynet

Elmarknadstilsynet, seksjon for engrosmarknaden i samarbeid med seksjon for nett i Energiavdelinga.

Heimel

Energilova kap.10, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3.

Tilsynsgrunnlag

Energilova § 4-2, konsesjonar.

5.16 Tarifferring/nettleige, anleggsbidrag og tilknytingsplikt

Tema for tilsyn

Tilsynet omfattar tarifferring, anleggsbidrag og tilknytingsplikt.

Aktivitet

I 2014 vart det gjennomført åtte revisjonar. NVE er klageorgan, og behandler tvistar mellom nett-kundar og nettselskap om nettleige og vilkår for nett-tilknyting. Seksjonen har fatta 42 vedtak i saker som omhandlar tarifferring, nettleige, anleggsbidrag og tilknytingsplikt i 2014.

Resultat

Det vart avdekt til saman 47 avvik og fire merknader under revisjonane. I snitt fekk kvart selskap 5,9 avvik, noko som er tilsvarende dei to føregåande åra.

Vurdering

Talet på avvik og merknader er noko lågare enn i 2013 og 2012. Årsaka er at det er gjennomført færre revisjonar i 2014. NVE avdekte fleire brot på regelverket for berekning av anleggsbidrag hos alle dei kontrollerte selskapa med unntak av eit. I det eine selskapet der det ikkje vart funne avvik, skuldast det hovudsakleg at dei nyleg hadde utarbeidd nye rutinar for anleggsbidrag og føreløpig ikkje hadde ein praksis som var mogleg å kontrollere. Dei fleste avvika gjekk på at det var feil berekning av anleggsbidrag. Det vart også avdekt spesialtariffar som ikkje var grunngjevne med relevante nettforhold.

Utøvar av tilsynet

Elmarknadstilsynet, seksjon for regulering av nettenester.

Heimel

Energilova kap. 10, kontrollforskrifta §§ 18-1 og 18-1 a.

Tilsynsgrunnlag

Kontrollforskrifta del I, II og V.

5.17 Økonomisk og teknisk rapportering

Tema for tilsyn

Utfører tilsyn med den økonomiske og tekniske rapporteringa til NVE og SSB (eRapp) frå rapporteringspliktige omsettingskonsesjonærar, for verksemderområda omsetting, produksjon og nettverksemrd. For nettselskapa blir det ført utvida tilsyn med vekt på inntekter, kostnadar samt øko-

nomisk og teknisk informasjon om overføringsanlegg. Denne informasjonen ligg til grunn for den årlege fastsettinga av inntektsrammene og meir-/mindreinntekt for det einskilde nettselskapet.

Grunnlaget for tilsyna er økonomisk og teknisk rapportering til NVE og SSB (eRapp), og tekniske verdiar rapporterte i tekniske rapportar (TEK).

Aktivitet

Årleg ordinær kontroll av 290 selskap med produksjon, omsetting og/eller nettverksemrd. Kontrollane gjeld samsvar for inntekter, kostnadar, balanseverdiar m.m., mellom eRapp og selskapa sine offisielle årsrekneskap for rekneskapsåret 2013. Kontrollane skjer automatisk og manuelt ved innlevering til NVE. Innleveringa til NVE inneheld revisor si stadfesting ved "Avtalte kontrollhandlingar" for rapporteringa i eRapp samt segmentinformasjon gitt i årsrekneskap. Avdekte uklare forhold, merknader eller avvik i rapporteringane blir retta opp av dei aktuelle selskapa. Kontrollen i 2014 omfatta 148 nettselskap (inkludert Statnett SF) og 142 selskap med berre produksjon og/eller omsetting.

Revisjonar hos fem nettselskap med kontroll av økonomiske og tekniske verdiar i eRapp og tekniske verdiar i TEK med hovudvekt på rekneskapsåret 2012, samt Statnett SF med hovudvekt på 2013.

Resultat

Årleg kontroll: 515 avvik og 15 merknader, fordelt på 131 nettselskap.

Revisjonar: 50 avvik og 13 merknader.

I samband med årleg kontroll er det gitt eitt varsel om tvangsmulkt. I tilknyting til stadleg revisjon er det gitt tre varsel om tvangsmulkt.

Vurdering

Den årlege kontrollen avdekte ingen særskilde forhold. Dei 515 avvika og dei 15 merknadene

gjeld i hovudsak feilposting av økonomiske beløp og manglende informasjon. Fleire av avvika følger av kvarandre. Endringa i talet på avvik og merknader i 2014 samanlikna med 2013 kjem til dels av endra og fleire kontrollpunkt.

Ved revisjonar hos nettselskapa vart det funne avvik på enkelte område. Avvika gjaldt hovudsakleg feilføring av inntekter og kostnadars på poster innanfor eit verksembsområde eller mellom merksembsområder i eRapp. Avvika gjeld også manglende vedlikehald av økonomisk anleggregister og dokumentasjon av fordelingsnøklar for felles kostnadars og driftsmidlar. Dette førte til at selskapa måtte rapportere inn nye data, og/eller må endre rutinane før neste rapporteringsperiode. Merknadene kjem i hovudsak av mangelfulle rutinar for oppdatering av tekniske verdiar knytt til overføringsanlegg.

Rapportering frå selskap som har hatt revisjonar har blitt betre. NVE finn likevel at avdekte avvik gjeld dei same forhold for selskapa imellom. Det vil difor bli vurdert å auke rettleiing framfor revisjonar i ein periode framover.

Utøvar av tilsynet

Elmarknadstilsynet, seksjon for økonomisk regulering.

Heimel

Energilova kap. 10, forskrift om kontroll av nettverksemnd §§ 18-1 og 18-1a.

Tilsynsgrunnlag

Forskrift om kontroll av nettverksemnd del I, II og IV.

5.18 Leveringskvalitet og feilanalyse

Tema for tilsyn

- Kontroll av at konsesjonærar med inntektsramme (ca. 160 stk.) oppfyller krav til leveringskvalitet, feilanalyse og statistikk. Kontrollane blir gjennomførte som revisjonar.
- Kontroll av innrapporterte avbrotsdata for 2013: Omfattar alle konsesjonærar med inntektsramme, nett og sluttbrukarar. Desse skal rapportere avbrotsdata for eigne sluttbrukarar for føregåande år innan 1. mars kvart år. For rapporteringsåret 2013 gjaldt dette 130 nettselskap.

Aktivitet

Det er gjennomført tre revisjonar. Alle revisjonane dreidde seg om den delen av leveringskvalitetsforskrifta som gjer greie for registrering og rapportering av avbrot og om krav til feilanalyse og statistikk gitt i § 22 i systemansvarsforskrifta.

I tillegg er det gjennomført kontroll av avbrotsdata for 2013 som er rapportert inn. Det vart utført visuell kontroll av alle tekstufilene, og i tillegg nokre stikkprøver i form av kontrollberekingar.

Ein revisjon vart utført i samarbeid med Beredskapsseksjonen (TBB), og omhandla leveringspålitelegheit i selskapet sitt forsyningssområde.

Resultat

Revisjonar:

12 avvik og 15 merknader. Avvika vart gitt innanfor desse områda:

- a) Dei varsla avbrota vart ikkje varsla i god nok tid før avbrota fann stad.
- b) Manglende registrering og rapportering av leveringspålitelegheit av ikkje målt og provisorisk forbruk
- c) Manglende rapportering om vesentlege

- endringar i FASIT.
- d) Manglande registrering av avbrot som skuldast hendingar i lågspenningsnettet.
  - e) Manglande registrering av kortvarige avbrot.
  - f) Avbrotsdata vart ikkje sendt til ansvarleg konsesjonær utan ugrunna opphald.
  - g) Nokre sluttbrukarar var registrert med feil nettnivå (nettID) i FASIT.
  - h) Nokre avbrot vart registrert med feil spenningsnivå for der feilen oppstod.
  - i) Oppdatert koplingsbilde for nett vart ikkje alltid brukt i samband med registrering av avbrot i FASIT.

Kontroll av innrapporterte avbrotsdata for 2013:

10 selskap måtte sende inn ny rapporteringsfil grunna feil som kunne vere:

- a) Innsending av feil fil.
- b) Manglande rapportering av eit avbrot.
- c) Oppgjevne kundar på spesifikt nettnivå utan at det var oppgjeve noko energiforbruk.
- d) Feil format på rapporteringsfila.
- e) Rapportering av for høg levert energi.

Utøvar av tilsynet

Elmarknadstilsynet, seksjon for nettenester.

Heimel

Energilova § 10-1, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3, leveringskvalitetsforskrifta § 5-1.

Tilsynsgrunnlag

Leveringskvalitetsforskrifta,
systemansvarsforskrifta § 22.

5.19 Elsertifikat

Tema for tilsyn

- Kontroll av at kraftverk som har søkt om

deltaking i ordninga med elsertifikat er bygd etter vilkår gitt i konsesjonar eller fritak frå konsesjon.

- Prising av elsertifikatkostnad til sluttbrukar
- Kontroll av elsertifikatpliktige
- Kontroll av kvartalsvis rapportering av berekningsrelevant volum

Aktivitet

Moglege avvik vart avdekt i saksbehandlinga av søknadar om elsertifikat som har kome inn til NVE. Opplysingane om kraftverket vart sjekka mot mellom anna data Statnett har på kva maksimal produksjon er, for kraftverket. I tillegg er opplysingar om kraftverket sjekka ved at dei er bedt om å sende inn ulik dokumentasjon.

NVE fører kontroll av aktørar i elsertifikatmarknaden. Mellom anna blir det ført årleg kontroll av elsertifikatpliktige som innløysar elsertifikat. Desse blir sjekka om korrekt tal på elsertifikat vart annullert. I tillegg førast det kontroll om nettselskap rapporterer berekningsrelevant volum til registeransvarleg innan fristen kvart kvartal.

Resultat

Av dei 70 søknadar som er blitt behandla i 2014 er 67 godkjende medan tre har fått avslag. Fire kraftverk har blitt undersøkt nærmare av konsesjonsavdelinga, medan nokre få søknadar framleis ventar på å bli undersøkt.

Av 300 elsertifikatpliktige hadde til saman 12 elsertifikatpliktige ikkje annullert elsertifikat i samsvar med elsertifikatplikta. Desse fekk ei avgift for manglande annulling. Ein av desse har klaga på avgifta til OED.

Eit nettselskap rapporterte ikkje berekningsrelevant volum elektrisk energi innan fristen til registeransvarleg. Nettselskapet fekk eit varsel om tvangsmulkt som følge av at dei ikkje hadde rapportert innan fristen.

Vurdering

Dei fleste nye kraftverk er bygd etter vilkår gitt i konsesjonar eller fritak frå konsesjon. NVE sitt arbeid med å handtere eventuelle avvik, samt oppdatere informasjonen NVE har om kraftverka, vil fortsette.

Hovuddelen av dei elsertifikatpliktige har annullert elsertifikat i samhøve med elsertifikatplikta, og eit stort fleirtal av nettselskapa rapporterer innan fristen.

Utøvar av tilsynet

- Energiavdelinga, seksjon for fornybar energi.
- Konsesjonsavdelinga, seksjon for småkraftverk og seksjon for vassdragsinngrep.
- Elmarknadstilsynet, seksjon for sluttbrukarmarknaden.

Heimel

- Elsertifikatforskrifta § 30 jf § 9, samt lov/forskrift som dannar grunnlag for relevant konsesjon/fritak frå konsesjon.
- Elsertifikatforskrifta § 30, jf §§ 18, 20 og 24.
- Elsertifikatforskrifta § 30 og § 17.

Tilsynsgrunnlag

Forskrift om elsertifikat § 30.

5.20 Prising av sertifikatkostnadene i sluttbrukarmarknaden

Tema for tilsyn

Tilsynet gjeld plikta som kraftleverandørane har til å la kostnadene til elsertifikat vere eit internt element i prisane på kraft. Det vil seie at leverandørane ikkje kan operere med elsertifikatkostnadene som eit eige element i prisinformasjon og faktura.

Særleg gjeld dette prisar på produkta "spot-

kraft med påslag" og "kraft til innkjøpspris" – to produkt som har fått ein markant større del av omsetnaden til sluttbrukarar dei siste åra.

Aktivitet

Det er i 2014 gjort kontrollar av nettsidene til 122 norske selskap med levering til sluttbrukarar. Dette utgjer 100 % av denne type aktørar i det norske kraftmarkedet. Målet med kontrollen er å sjå til at desse selskapa overheld kravet om å inkludere elsertifikatkostnadene i påslaga sine.

Resultat

I samband med dei 112 kontrollane av internett-sidene vart det i 2014 avdekt totalt 9 avvik (mot 22 avvik i 2013). Ingen av desse avvika er korrigert av aktørane i løpet av 2014.

Vurdering

Alle avvika dreier seg om at leverandøren har nytta elsertifikatkostnadene som eit eige eksplisitt påslag, det vil seie som eit tillegg til selskapet sitt øvrige påslag på kraftprisen i kontraktar som for eksempel «elspot med påslag» eller «kraft til innkjøpspris». NVE vurderer talet på avvik som ei klar forbetring i høve til resultatet frå 2013 med 22 avvik.

Nokre av selskapa har framleis ei anna tolking av Forskrift om elsertifikat enn NVE, noko som kan tyde på at forskriften, eller eksempel/rettleiing kanskje ikkje har vore klar nok frå NVE si side.

Utøvar av tilsynet

Elmarknadstilsynet, seksjon for sluttbrukarmarknaden.

Heimel

Forskrift om elsertifikat § 23.

Tilsynsgrunnlag

Energilovforskrifta § 9-2 og § 9-3.

5.21 Opphavsgarantiar

Tema for tilsyn

Tilsynet omfattar ordninga med opphavsgarantiar. I arbeidet med å behandle søknadar for rett til opphavsgarantiar har det i 2014 vore mange fornya godkjenningar. Det vil seie at kraftverka som vart godkjent for 5 år sidan, no må godkjennast på nytt. I tillegg kjem det inn søknadar samstundes med søknad om elsertifikat for nye kraftverk.

Aktivitet

Det har ikkje vore fysiske tilsyn med kraftverk i 2014.

Vurdering

Tilsynet knytt til opphavsgarantiar har også i 2014 vore lite prioritert på grunn av andre omfattande oppgåver i seksjonen.

Utøvar av tilsynet

Energiavdelinga, seksjon for fornybar energi.

Heimel

Forskrift 14. desember 2007 nr 1652 om opphavsgarantiar for produksjon av elektrisk energi (forskrift om opphavsgarantiar). Endra 21.12.2011 nr 1470.

Tilsynsgrunnlag

Forskrift om opphavsgarantiar.

anleggsplanar for energianlegg

- kontrollere at utbyggingane er gjorde i samsvar med godkjende planar
- kontrollere at konsesjonærane held seg innanfor tillatne rammer i driftsfasen

Aktivitet

I alt er det gjort 23 vedtak om godkjenning av detaljplanar for miljø /transport/anleggsplanar. Dei fordeler seg på kraftleidningar (16 planar), transformatorstasjonar (5 planar), vindkraftanlegg (2 planar).

Det er gjennomført 22 stadlege inspeksjonar av konsesjonsgjevne anlegg fordelt på 13 inspeksjonar av kraftledningar, 2 inspeksjonar av transformatorstasjon og 7 inspeksjonar av vindkraftverk.

Vurdering

Inspeksjonar i byggjefasen av vindkraft og store kraftleidningar har vist at det er behov for oppfølging frå miljøtilsynet. Tilsynsbehovet varierer sterkt. Store prosjekt i sentralnettet krev oppfølging i ulike fasar av anleggsperioden.

Utøvar av tilsynet

Tilsyns- og beredskapsavdelinga, seksjon for miljøtilsyn.

Heimel

Energilova kap. 10, energilovforskrifta §§ 9-2 og 9-3.

Tilsynsgrunnlag

Energilova §§ 3-1, 3-2 og 3-5, energilovforskrifta §§ 3-1 og 3-5 bokstav b og d, konsesjonar.

5.22 Miljøtilsyn ved energianlegg

Tema for tilsyn

Miljøtilsynet si oppgåve i tilknyting til energianlegg er å:

- godkjenne og følge opp miljø-, transport- og

5.23 Energimerking av bygningar ved sal og utleige

Tema for tilsyn

Energimerking av bygningar ved sal og utleige.

Aktivitet

NVE har avtale med Norconsult om kontroll med reglane i energimerkeforskrifta, særleg energimerking av bygningar og bustader, og energivurdering av tekniske anlegg. I november 2013 kontrollerte Norconsult eit utval yrkesbygg. Arbeidet vart avslutta tidleg i 2014. NVE har på dette grunnlag sendt varsel om tvangsmulkt til dei som ikkje møtte forskriftskrava.

Resultat

Å samle inn informasjonen var tidkrevjande. Det vart funne avvik for nær alle bygningane ved at dei mangla energiattest eller rapport frå energivurdering av tekniske anlegg. Mindre enn halvdelen av bygga hadde fått utført energivurdering av dei tekniske anlegga.

Ein av ekspertane oppfylte ikkje krava til kompetanse.

Vurdering

Kontrollen vil vere ei viktig erfaring for vidare kontrollaktivitet. Resultatet viser også at det er viktig med rettleiing for ekspertane om energimerking. Dei to rettleiingsdokumenta som er utgjevne er difor viktige.

Resultatet syner også at kontrollen gir viktig kunnskap tilbake til NVE om korleis reglane blir forstått og praktisert.

Utøvar av tilsynet

Energiavdelinga, seksjon for energibruk og teknologiar.

Heimel

Energilova kap. 10, energimerkeforskrifta § 21.

Tilsynsgrunnlag

Energilova kap. 8, energimerkeforskrifta kap. II og III.

5.24 Energimerking av produkt

Tema for tilsyn

Gjennomtilsynet blir det kontrollert at kvitevarer og andre hushaldsapparater overheldde krav som gjeld med omsyn til opplysningane på energimerkeetiketten, samt at etiketten følger utstilte produkt.

Aktivitet

Det er ikkje gjort butikk-kontollar i 2014.

Laboratoriekontroll vart sett i gong mot slutten av 2013, og vart utført på 10 modellar av såkalda sparepærer, dvs kompaktlysrør med integrert ballast.

Kontrollane er utført parallelt for økodesign og energimerking. Desse kontrollane måler mellom anna lysfluks (lumen) og effekt (watt). Sjølv testinga vart avslutta i august 2014.

Det vart gjennomført dokumentkontroll av 10 ulike modellar TV.

Det har ikkje vore felles nordiske kontollar i 2014, men NVE samarbeider tett med dei andre nordiske lands tilsynsmyndigheter.

Resultat

Laboratoriekontrollen av sparepærer vart avslutta i 2014. Resultata frå kontrollen med sparepærer og dokumentkontroll med TV vil bli rapportert i 2015.

Utøvar av tilsynet

Tilsynet vart utført av energiavdelinga, seksjon for energibruk.

Laboratoriemålingar var utført av Teknologisk Institutt, Taastrup Danmark, på oppdrag frå NVE.

Heimel

Lov om merking av forbruksvarer § 3. Energimerkeforskriften for produkter.

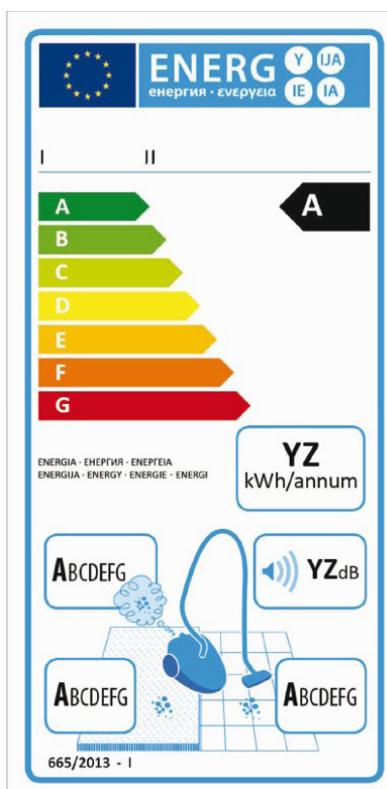
5.25 Økodesign – energirelaterte produkt

Tema for tilsyn

Gjennom tilsynet blir det kontrollert at energirelaterte produkt som er omfatta av økodesignforskrifta overheldt dei spesifikke krava til miljøvennleg utforming.

Aktivitet

Det er i 2014 ikkje gjort butikk-kontrollar. Laboratoriekontroll vart sett i gong mot slutten av 2013, og vart utført på 10 modellar av såkalla sparepærer, dvs kompaktlysrør med integrert ballast.

Kontrollane er utført parallelt for økodesign og energimerking. Desse kontrollane måler mellom anna lysfluks (lumen) og effekt (watt). Dei same modellane er også kontrollert med omsyn til produktinformasjon på emballasjen. Kontrollane er utført parallelt for økodesign og energimerking.

Det vart gjennomført dokumentkontroll av 10 ulike modellar TV.

Det har ikkje vore felles nordiske kontrollar i 2014, men NVE samarbeider tett med dei andre nordiske lands tilsynsmyndigheter.

For kjølehjørne vart det i 2013 fatta tre vedtak om omsettingsforbod. Alle vedtaka vart klaga på. Vedtaka vart gjeve oppsettande verknad. Klagene er sendt departementet for behandling.

Resultat

Laboratoriekontrollen av sparepærer vart avslutta i august 2014. Resultata for dokumentkontrollen av TV og test av sparepærer vil bli rapportert i 2015.

Utøvar av tilsynet

Tilsynet vart utført av energiavdelinga, seksjon for energibruk.

Laboratoriemålingar var utført av Teknologisk Institutt, Taastrup Danmark, på oppdrag frå NVE.

Heimel

Lov om kontroll med produkt og forbrukartenes ter (produktkontroll-lova).

Tilsynsgrunnlag

Økodesignforskrifta kap. 2 og 3

5.26 Energy Star

Tema for tilsyn

NVE er klageorgan for eventuelt misbruk av det frivillige energimerket Energy Star. Energy Star-

merket blir brukt på kontorutstyr (IKT-utstyr). Merkeordninga tok til å gjelde i Noreg i 2005.

Aktivitet

Ingen spesiell aktivitet utover permanent webside om ordninga. Sidan ordninga tok til å gjelde i 2005 har ikkje NVE motteke klagar på misbruk av merkeordninga.

Utøvar av tilsynet

Energiavdelingen, seksjon for energibruk.

Heimel

Lov om merking av forbruksvarer § 5.

Tilsynsgrunnlag

Forskrift om Energy Star-merket

Transformator.

5.27 Program for energieffektivisering i energiintensiv industri

Tema for tilsyn

Føretak innanfor energiintensiv treforedlings-industri (dvs. der innkjøpskostnaden av energi-

varer inklusiv elektrisitet utgjer minst 3 % av produksjonsverdien, eller energiavgifter utgjer minst 0,5 % av foredlingsverdien) kan søke om å delta i eit program for energieffektivisering i energiintensiv industri (PFE), og på den måten få fritak frå elavgifta på 0,45 øre per kWh. Deltakinga blir stadfesta ved at det blir inngått ein avtale mellom føretaket og NVE.

Gjennom tilsynet blir det kontrollert at delta-karane overheld krav til å delta i ordninga, krav til energileiingssystem og andre krav til energieffektiviseringstiltak som er tekne inn i avtalane.

Aktivitet

Det er ikkje gjennomført stadlege tilsyn med revisjonar i 2014. Programmet vart avslutta i 2014 etter 10 års drift, og samanfatta i ein oppsummrande rapport.

Resultat

Faktisk spart elektrisk energi i verksemda samsvarer med forventa spart elektrisk energi. Dersom ein samanliknar spart mengde elektrisk energi med avgiftsfritaket på 182 mill. kr for heile perioden (2004 – 2014), blir prisen i form av provenytapet for å spare elektrisk energi ca. 35 øre/kWh.

Vurdering

Dei funna som vart gjort viser at bedriftene som deltek i programmet følger avtalen dei har inngått med NVE på ein god måte.

Utøvar av tilsynet

Energiavdelinga, seksjon for energibruk.

Heimel

Avtalane § 19, § 20, § 22.

Tilsynsgrunnlag

Avtalane §§ 5-11 til § 14.

6. Omgrepa avvik og merknader

Avvik

Avgjerande for tilsynsverksemda til NVE er kva som skal kontrollerast, og kva det eventuelt skal reagerast mot. NVE har i sin tilsyns- og reaksjonsstrategi definert dette ved hjelp av omgrepene avvik.

"Avvik er brudd på krav gitt i regelverk og tillatelses gitt i eller i medhold av energi- og vassdragslovgivningen og eventuell annen lovgivning NVE forvalter."

NVE kontrollerer altså krav som myndighetene har sett i lover og forskrifter og ved enkeltvedtak, men ikkje krav verksemduene har sett til seg sjølve.

Ved eit tilsyn ser ikkje NVE det som eit mål å framstille ei sak slik at det blir flest mogleg avvik. Vi vil for eksempel ikkje seie at det er to avvik sjølv om eitt funn er i strid med fleire forskrifter, som for eksempel der eit selskap bryt både dei generelle føreseggnene om nøytralitetsplikt for nettselskap i energilovforskrifta, og dei detaljerte reglane om nøytralitet i avrekningsforskrifta. På den andre sida vil brot på fleire føresegner i ei og same forskrift resultere i fleire avvik.

Det er òg verdt å merke seg at det ikkje treng å vere nokon samanheng mellom talet på avvik og alvoret i saka. For eksempel kan det vere meir alvorleg at eit selskap får eitt avvik knytt til at selskapet ikkje har etablert eit system for internkontroll for vassdragstiltak, enn at eit anna selskap får tre avvik knytt til ulike manglar i det eksisterande internkontrollsystemet.

Merknad

I ein del saker kjem NVE i tilsynsverksemda si over forhold som ikkje er brot på myndigheitskrav, men som NVE meiner verksemda bør gjerast merksam på, og ta stilling til om dei skal gjere noko med. I NVE sine styrande dokument for tilsyn og reaksjonar (dokument 2-2010) er slike situasjonar omtalte på denne måten:

"Anmerkning er en påpekning av forhold med forbedringsmulighet eller et forhold som bør vurderes nærmere av virksomheten, men som ikke er brudd på krav gitt i eller i medhold av energi- og vassdragslovgivningen."

Føremålet med å gje merknader er å bidra til forbetringar i verksemda til selskapa. Bruk av merknader er avgrensa til påpeikningar av forhold som på sikt kan føre til avvik. NVE bruker ikkje merknader ved vurderingar av om eit selskap bør få reaksjonar.

7. Heimlar og tilsynsgrunnlag 2014

Vassdrag

Vassdragsreguleringslova

LOV 1917-12-14 nr 17: Lov om vassdragsreguleringer.

Vassressurslova

LOV 2000-11-24 nr 82: Lov om vassdrag og grunnvan.

Damsikkerheitsforskrifta

FOR 2009-12-18 nr 1600: Forskrift om sikkerheit ved vassdragsanlegg.

IK-vassdrag

FOR 2011-10-28 nr 1058: Forskrift om internkontroll etter vassdragslovgjevinga.

Energiforsyning

Energilova

LOV 1990-06-29 nr 50: Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetting, fordeling og bruk av energi m.m.

Energilovforskrifta

FOR 1990-12-07 nr 959: Forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetting, fordeling og bruk av energi m.m.

Kontrollforskrifta

FOR 1999-03-11 nr 302: Forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettverksemeld og tariffer.

Avrekningsforskrifta

FOR 1999-03-11 nr 301: Forskrift om måling, avrekning og samordna opptreden ved kraftomsetting og fakturering av nettenester.

Rasjoneringsforskrifta

FOR-2001-12-17 nr 1421: Forskrift om planlegging og gjennomføring av rekvisisjon av kraft og tvangsmessige leveringsinnskrenkingar ved rasjonering.

Systemansvarsforskrifta

FOR 2002-05-07 nr 448: Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet.

Beredskapsforskrifta

FOR 2002-12-16 nr 1606: Forskrift om beredskap i kraftforsyninga.

Kompetanseforskrifta

FOR-2011-03-10- nr 63: Forskrift om krav til kompetanse mv. hos anleggs- og områdekonsesjonærar.

Energiutgreiingsforskrifta

FOR 2002-12-16 nr 1607: Forskrift om energiutgreiingar.

Leveringskvalitetsforskrifta

FOR 2004-11-30 nr 1557: Forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet.

Elsertifikatlova

LOV-2011-06-24 nr 39: Lov om elsertifikat.

Elsertifikatforskrifta

FOR-2011-12-16 nr 1398: Forskrift om elsertifikat.

Forskrift om opphavsgarantiar for kraft

FOR-2007-12-14 nr 1652: Forskrift om opprinnelsesgarantier for produksjon av elektrisk energi.

Naturgasslova

LOV-2002-06-28 nr 61: Lov om felles reglar for den indre marknaden for naturgass.

Naturgassforskrifta

FOR-2003-11-14 nr 1342: Forskrift til lov om felles reglar for den indre marknadfor naturgass.

Energimerking og energibruk

Lov om merking av forbruksvarer

LOV 1981-12-18 nr 90: Lov om merking av forbruksvarer mv.

Forskrift om merking av hushaldsapparat

FOR 1996-01-10 nr 16: Forskrift om angivelse av husholdningsapparaters energi- og ressursbruk ved hjelp av merking og standardiserte vareopplysninger og diverse gjennomføringsforskrifter for de ulike husholdsapparater.

Energimerkeforskrifta

FOR 2009-12-18 nr 1665: Forskrift om energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg.

Produktkontrollova

LOV-1976-06-11 nr 79: Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester.

Økodesignforskrifta

FOR-2011-02-23 nr 190: Forskrift om miljøvennlig utforming av energirelaterte produkter.

Energimerkeforskrifta for produkt

FOR-2013-05-27 nr 534: Forskrift om energimerking av energirelaterte produkt produkter (energimerkeforskriften for produkter).

I tillegg kjem konsesjonar og andre enkeltvedtak som er gitt i det regelverket NVE forvaltar, og avtalane om å fremje effektiv bruk av energi i energiintensiv industri.

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Noregs vassdrags- og energidirektorat

Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Telefon: 09575
Internett: www.nve.no